

KALEJDOSZKÓP KALEIDOSCOPE

"Nincs más hazá, csak az anyanyelv."

(Márai Sándor)

Simona Berge: Múltik a nyár, eláj

Berge

Corvina

Hungarian Canadian Business Directory

2012

Tel: +1-416-638-3431

Advertisements - Information - Order
1170 Sheppard Ave. W. Unit 40. Toronto
www.corvinadirectory.ca

TOM'S PLACE TOM'S PLACE

Take Off More

Building on a retail tradition that began in 1958, Tom's Place is a constant in the ever-changing world of fashion, proving that quality and value are always in style. Quality means never compromising and adhering to the rule – all men's suits are 100% wool. Value and discount prices are captured in a name – TOM. **T-O-M** means **Take Off More** as Tom will always trim prices to fit your budget.

We invite you to visit Tom's Place, one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.

FEATURING **Men's Suits 5 FOR 1**
(first floor only)

190 Baldwin St.
Kensington Market

Just west of Spadina
1 hr. Free Parking with purchase
M-W 10-6 • Th-F 10-7 • Sat 9-6 • Sun 12-5

416-596-0297

www.toms-place.com

1956 - 2011

VAS ISTVÁN

AZ ÚJ TAMÁS

1
 És a Tizenkettő között vala egy,
 Akit Tamásnak, a Kettősnek hívtanak,
 És mikor azt mondta Jézus: "Ahoval én megyek,
 Ott legyetek ti is – tudjátok az utat",
 Így felelt: "Hova még, nem tudhatjuk, Uram.
 Mi módon tudhatjuk, hogy az út merre van?"
 És monda Jézus a Kettősnek, a szegénynek:
 "Én vagyok az út, az igazság, az élet."
 És majdan, mikor a feltámadás
 Után a tanítványok újra látták,
 Nem volt közöttük a szegény Tamás,
 Csak hallotta a test feltámadását.
 És mondták akkor neki: "Mi láttuk az Urat."
 S ő felelé: "Ha kezén a szögverte sebet
 Az én szemem nem maga látja,
 Ha be nem bocsátom az ujjaimat
 A vérező oldalába,
 Ha hozzá nem érhetek,
 Ha hét sebet meg nem tapintja kezem –
 Én nem hiszem, én nem hiszem."
 És nyolc nap múlva együtt ültek tizenketten,
 És közöttük Tamás, a Kettős, a hitetlen.
 És a zárt ajtón Jézus belépett
 És szólt hozzájuk: "Békesség tinéktek!"
 És monda Tamásnak: "Hozd ide ujjadat,
 Bocsásd oldalamba, érintsd meg te magad,
 A szögeknek helyét szemekkel nézheted,
 Elhoztam kezem, hozd ide kezedet,
 Sóvárgó kezedet mártsd meg hét sebemben,
 Légy immár hívó, ne légy hitetlen."
 És szólala Tamás: "Megjelentél nekem,
 Te vagy az én Uram, te az én Istenem!"
 "Mivel láttál engem, hiszed, hogy én vagyok:

Akik nem látnak és hisznek,
 azok a boldogok" –
 Felelte Jézus Tamásnak.

2
 De én, új Tamás, azt mondom:
 boldogok, akik látnak.
 És boldog vagyok én, hogy
 láthatok,
 És elmondhatom, hogy
 "Feltámadott!"

Feltámadtál, sírbatett nemzetem,
 A hét sebedet látta két szemem,
 És kezed a vasszögek nyomával
 Megjelentél a zárt ajtókon által.
 A nyúvek között megmozdult a tested,
 A sziklakövet félregördítetted,
 És köszönöm, hogy szent sebed előtt
 Életem tornya összedőlt,
 S kiárad bennem boldog szegényem,
 S minden szenvedve hordott kételyem
 S a szenvedélyes értelem
 Érvénytelen, érvénytelen.
 Halottak napja. A határon át
 Özönlének idegen katonák.
 Jönnek a hódítók s a gyilkosok –
 Magyar vagyok.
 És nem vagyok többé Kettős, csak egy,
 Te vagy az út, az igazság, az élet.
 1956.

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

MEGJELENIK KÉTHAVONTA - PUBLISHED BIMONTHLY

Előfizetés - Subscription: CA\$50.00/year; Foreign: US\$55.00/year

Publisher: Kaleidoscope Publishing

Elnök - Telch György-George - President

Főszerkesztő - Telch-Dancs Rózsa - Editor-in-Chief

Szerkesztő, fordító - Turóczy Tamás - Editor, Translator

Terjesztés - Turóczy Katalin - Subscription

Munkatársak:

Bácsalmási István, Kaslik Péter, Lemák Emese,
Miska János, Sándor Mary, Veszely Ferenc

Elérhetőség - Address:

122 Silas Hill Drive, Toronto, On, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: rosacae@hotmail.com

Copyright © Kaleidoscope Publishing

No part of this publication may be reproduced by electronic means,
 photocopying or otherwise, without written permission from the
 publisher, excepting brief quotes for the purpose of review.

www.kalejdoszokp.com

<http://epa.oszk.hu/html/vgi/boritolapuj.phtml?id=01658>

*KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
 Lexikona helyesírását követi

HIRDESSZEN LAPUNKBAN!
MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK, HA
A MAGYAR DIASZPÓRA EGYETLEN
KÉTNYELVŰ, SZERVÁTIUSZ JENŐ-
DÍJJAL KITÜNTETETT KULTURÁLIS

LAPJÁT OLVASSA *Dancs Rózsa*

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus
 postán fogadunk el.

A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag
 a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.

The opinion expressed in this publication are
 not necessarily those of the publisher.

ÁPRILY LAJOS

AJÁNLÁS

Ne haragudj. A rét deres volt,
a havasok nagyon lilák,
s az erdő óriás vörös folt,
ne haragudj: nem volt virág.

De puszta kézzel mégse jöttem:
hol a halál nagyon zenél,
szíromtalan csokrot kötöttem,
piros bogyó, piros levél.

S most add a lelked: karcsu váza,
mely őrzi még a nyár borát -
s a hervadás vörös varázsa
most ráborítja bíborát.

KÁNYÁDI SÁNDOR

**ELÉGIA EGY HÓHARMAT-VERTE
TENGERI TÁBLARÓL**

Csak a gyom zöldel még, csak a gizgaz
rejti magát az idő elől,
némelyik annyira szentelen, hogy
kúszna még most is a kórókra föl.
Pedig hát vége, az ősz gorombán mondott
s, ó, kegyetlen szentenciát,
mától kezdve már övé itt minden,
hiába sírnak az útmenti fák
és hiába a csüggeteg kórók,
szomorúbb ember se lehetne tán,
mint ez kicsi-kis tengeri tábla,
félérett élete alkonyatán.

Még egy-két hét és beérett volna,
ha az idő türelmesebb,
de a sok sejtelmes zizegésből
egyetlen éjszaka megannyi penge lett.
Vág vagy törik, de nem hajlik egy sem,
szablya vagy szurony mindegyik levél,
és vert katonák mégis a kórók
az esztendő sivár csataterén.
És legyőztek akik kapáltak:
a sovány szem egyre fonnyadoz, fogy,
karácsonyig el-megpenészedik,
tavaszig azért csak lesz valahogy.
Tavasszal újra vetnek, kapálnak:
a sovány föld újat terem.
De féligért reménnyel volt tele
s hóharmat ütötte meg a szívem.

Nagygalambfalva, 1956. szeptember 25.

WEÖRES SÁNDOR

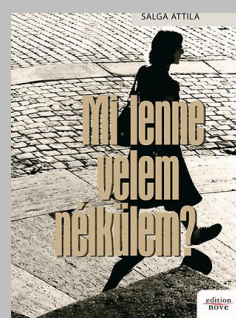
GALAGONYA

Őszi éjjel
izzik a galagonya
izzik a galagonya
ruhája.

Zúg a tüske,
szél szalad ide-oda,
reszket a galagonya magába.
Hogyha a Hold rá fátylat ereszt:
lánnyá válik,
sírní kezd.

Őszi éjjel
izzik a galagonya
izzik a galagonya
ruhája.

Ártádniné Borbás Ilona sorsát
negyvenkét éves koráig zsarnok
édesapja befolyásolja. Ilike valós
helyzetére akkor döbben rá, amikor
munkanélkülivé válik. Ellenszegül az
őt megfigyeltető, volt párttitkár
édesapjának... egy öntudatra ébredő
nő vívja meg csatáját a hatalmi
arroganciával, a mindent átszövő
képmutatással.

Salga Attila regénye az 1944-1995 közötti időszakot öleli
át... A változatos, érdekes cselekményt olykor finom
lírával, gyengéd humorral szövi át.

edition nove. novum publishing kft.
H-9400 Sopron, Várkerület 1-3. II/6.
Tel.: +36 99 505 024; Fax: +36 99 505 032
<http://www.editionnove.hu> . a.geoesel@editionnove.hu

ZSIGMOND SÁNDOR

ÚJRA MEGSZÓLALT AZ ISKOLACSENGŐ GONDOLATOK ISKOLAKEZDÉSKOR

Szeptembe igazi hangulatát az iskolakezdés adja meg mind a diák, mind a pedagógus számára. Mostoha sorsunk, megpróbáltatásaink és szétszaggatottságunk ellenére még mindig vagyunk, és ez nem véletlen. Nem véletlen, mert még sok olyan honfitársunk van, akik áldozatos és álhathatos munkát végeznek, akiket a megtorlás veszélye sem riasztott vissza attól, hogy a sötétben lángot gyújtsanak, melynek fényénél megvilágosulhat az elme és megmelegedhet a lélek. Ők azok, akik megállás nélkül építgetik a szellemi menedékhelyeket, ahol átadható a már megszerzett tapasztalat és tudás. Akik példát mutattak és mutatnak hűségéből és helytállásból az idegen uralmak és különböző színezetű diktatúrák kegyetlen éveit alatt. És tették mindezt odaadással, szerényen, sok esetben anyagi megbecsülés hiányában, sőt üldöztetések közepette. Ezek a hivatástudattal rendelkező tanítók, tanárok, pedagógusok a nemzet igazi napszámosai, hiszen lelkiismeretes tevékenységük nélkül nem csak a haladás, hanem nemzeti létünk is veszélybe kerülne. Ady Endre írta: „*a magyar tanító az élet alagyúrtja, a tanító a legrababb magyar.*” A tanítónak sok feladata mellett egyik fő célja, hogy addig, amíg a gyermek a keze alá jár, tanítsa meg és égesse lelkébe nemcsak a tudást, hanem azt is, hogy hol született, honnan származik, kik az ősei, mi az ő anyanyelve. Hogy nevelje annak a nemzetnek a fiává, amelybe éppen beleszületett. A tanító feladata az otthonteremtés a gyermek lelkében. Tanítónő Édesanyámra emlékezve azt mondom, hogy nehéz, de szép feladat pedagógusnak lenni, formálni az alkotó embert - mécsesnek lenni, amelyik a jövőbe világít.

„Érezzük egy kézfogásról – rólad, hogy jót akarsz, és te tiszta és jó vagy. A tekinteted elhitesse velünk, hogy szép dolgokért élsz. És ezért érdemes élned” - mondta a költő. Legyen ez hitvallása minden pedagógustársamnak.

Érdemes élnünk és úgy dolgoznunk, hogy az elvetett magból, amelyik gyökeret ereszt, fa lombosodjon és nemzedékek emlékezzenek szeretettel és megbecsüléssel egykori iskolájukra és nevelőikre. A természet rendje szerint a folyam nem szakad meg, hanem előrehalad. Éppen ezért ha némelyek szemében még ott ragyog a nyári vakáció emléke vagy a honvágy, a keserű csalódások könnye, azt dörzsöljük szét, és vágunk neki az új évnek, a következő tíz hónap derűjének-borújának.

Rázd meg magad, kedves tanártársam, és lépjél feljebb. Mindig feljebb! Tamási Áronnak a magyar értelmiségiekhez intézett egykori helikoni üzenete pedig váljon örökérvényű pedagógusi ars poetikává elkövetkező tevékenységünkben:

„*Ezt a Földet nekünk kell fénnel behintennünk, nekünk kell kedvel, kultúrával, sok vágy beteljesítésével feldíszítennünk.*” Szóljon mindenütt vidáman az iskolacsengő!

Elindult a Nemzeti Regiszter

2011.
október 17.

Célunk az, hogy identitásukban megerősítsük azokat a magyarokat, akik szétszóródva élnek a világban – fogalmazott Semjén Zsolt a Nemzeti Regiszter megnyitására szóló sajtótájékoztatóján.

A mai napon elindult a Nemzeti Regiszter, amely lehetővé teszi, hogy a magyarság bármely részét elérjük – mondta Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes. Hozzátette: a Nemzeti Regiszter megerősíti a magyar szervezetek vonzáskörzetén kívül élő magyarok magyarságtudatát, identitását.

Továbbá - folytatta - ezáltal meg akarjuk erősíteni az egyetemes magyarságtudatot is annak érdekében, hogy a magyarok számára fontos kérdésekben egy erős egységet tudjunk alkotni. Mivel a migráció harmadik, negyedik generációi már nem mindig beszélnek kiválóan magyarul, a Nemzeti Regiszter honlapja nem csak magyarul, hanem angolul is elérhetővé vált a www.nemzetiregiszter.hu címen. A honlap a tervek szerint spanyolul is olvasható lesz a későbbiekben. Semjén Zsolt elmondta: senkit sem szeretnénk elveszíteni, hiszen nem csak a magyar nyelvben, hanem nemzeti identitásunkban is magyarok lehetnek nemzetünk tagjai.

Azok, akik regisztrálnak a honlapon, hetente hírlevelet kapnak a magyarságot érintő legfontosabb eseményekről – emelte ki. Továbbá az oldal segítséget nyújt a magyar közigazgatással, ügyintézési gyakorlatokkal kapcsolatos kérdésekben, és a diaszpórák is bemutathatják magukat, eseményeiket megjeleníthetik a honlapon.

A miniszterelnök-helyettes hangsúlyozta: a honlap és a Nemzeti Regisztert népszerűsítő kisfilmek egyetlen adóforint felhasználása nélkül jöttek létre. Elmondta, hogy minden magyar emberhez el akarnak jutni, így a honosítási eljárás során a legtöbben hozzájárultak ahhoz, hogy felvegyék velük a kapcsolatot, továbbá a magyar szervezetek is részt vállalnak a magyarok elérésében. A honlapon máától bárki regisztrálhat.

(kormany.hu)

OKTÓBER 6. - AZ ARADI TIZENHÁRMAK

Az 1848-49-es szabadságharc végét jelentő világsi fegyverletét után a császári haditörvényszék ítélete alapján Aradon kivégezték a magyar honvédsereg 12 tábornokát és egy ezredesét, akik a bukást követően kerültek osztrák fogságba. Így a nemzet vértanúi lettek: Aulich Lajos, Damjanich János, Dessewffy Arisztid, Kiss Ernő, Knézich Károly, Lahner György, Lázár Vilmos, Leiningen Westerburg Károly, Nagysándor József, Pöltenberg Ernő, Schweidel József, Török Ignác és Vécsey Károly.

Az aradi vértanúk kivégzésének emléknapja - Nemzeti gyásznap

Október 6-án nem csak Aradon voltak kivégzések. Ezen a napon Pesten kivégezték gróf Batthyány Lajos első magyar miniszterelnököt. Halála után fennmaradt egy Ferenc József mondott családi átok, amely úgy hangzik, mint egy bibliai prófécia: "Az ég és pokol pusztítsa el boldogságát! Minden nemzetsége vesszen ki a föld színéről! Őt magát azokban verje meg az Isten, akik legközelebb állnak szívéhez! Az élete csak rombolás legyen, s a gyermekei nyomorultul pusztuljanak el!"

E családi átok mellett még egy babonás jövendölés forgott közszájon ebben az időben Ferenc Józseffel kapcsolatban. Azt tartották, hogy a császár familiájának 13 áldozattal kell bűnhődnie az aradi vértanúkért. Aki nem hisz a jóslatokban és az átkokban, azt is bizonyára elgondolkoztatja, hogy mit mért a sors a későbbiekben az uralkodóra és családjára.

1. Ferenc József első gyermeke, Zsófia 1857-ben, alig több, mint 1 éves korában meghalt.

2. Sógornője, Charlotte mexikói császárné 1867 márciusában megőrült.

3. Alig két héttel később Habsburg Matild főhercegnő tűzhalál áldozata lett.

4. Újabb két hétbe se telt, és Queretaróban agyonlőtték Ferenc József öccsét, Miksa császárt.

5. 1889. január 30-án következett be a mayerlingi tragédia, amikor Rudolf trónörökös lett öngyilkos.

6. 1891-ben a tengereken eltűnt a főhercegi rangjáról lemondott furcsa Habsburg, Nepomuk János Szalvátor, aki az Orth János nevet vette fel.

7. Lovas baleset áldozata lett Vilmos Ferenc Károly főherceg.

8. Vadászbalesetben elhalálozott Ferenc József unokatestvére, László főherceg.

9. Tűzvész áldozata lett Zsófia főhercegnő, Ferenc József sógornője.

10. 1898. szeptember 10-én Genfben egy Lucheni nevű anarchista leszúrta Erzsébet királynét.

11. Mérgezésben meghalt a 19 éves Klotild főhercegnő.

12. - 13. Szarajevóban meggyilkolták Ferenc Ferdinánd trónörökösét és feleségét, Chotek Zsófiát.

ILLYÉS GYULA

OKTÓBER 6.

Kezét - mert ő ölt, maga a király -
egy nép arcába törölte bele.
Nem volt e földnek Petőfije már!
Igy kezdett lenni Ferenc Józsefe.

FALUDY GYÖRGY

OKTÓBER 6. (részlet)

A vesztőhelyre sáros út vitt
és kikericsnek kékjei.
Száz év, s meghaltam volna úgyis-
vígasztalódott Vécsey.
Lahner György sirt s a földre nézett,
Damjanich szekéren feküdt,
Leiningen felmentő honvédek
árnyát kereste mindenütt.
S a táj olyan volt, mint a fácán:
tarlók, fák vérző foltjai,
és ók, tarkán, libegve, hátán:
elhulló, bús-szép tollai.

Aradon így. A pesti téren
is ütötték a dobokat,
de ő: nem félt, csak arca széle
vetett rózsálló lobokat.
Mosolygott. Mit bánta, hogy vége?
Branyiskónál nevét az égre
karcolta kardja, a híres.
Ez volt Dembinski hadsegéde,
Abancourt Károly ezredes.
S mi elfeledtük. A miniszter,
bár hívták, maradtak egyedül.
- Az Al-Dunán szólt mély a gázló
s vénember már nem menekül.
Leszek bitófán harci zászló,
ha sorsom ezt így róta ki-
s habár magyar volt Csány László,
úgy halt meg, mint egy római.

**PAPP M. ZSUZSA: MEGTAGADVA
EGY SZERELEM IGAZ TÖRTÉNETE**

Megvásárolható:
Panoráma Könyvesbolt
Toronto, ON, M4E 3V5
752 Woodbine Ave
Tel.: 647 889 1947
\$25 + postai költség

SURJÁN LÁSZLÓ

A SZERELMES POLIHISZTOR**KABDEBÓ LÓRÁNT KÖSZÖNTÉSE 75.
SZÜLETÉSNAPJÁN**

Bizony megleptél ezzel a meghívással. A véletlen is a kezredre játszott: mondhatni sorsszerű, hogy ma nem reggeltől kell Brüsszelben lennem. Nincs kibúvó, nem térhettem ki a köszöntő elől. El kell kerülnöm viszont a kínálkozó közhelyeket. Ezek ugyan – valljuk meg – általában nem esnek rosszul az ünnepeletnek, de nem méltók hozzád. Magas a mércéd. Nem kell írásaidban elmélyednem, akkor is tapasztalom. Naponta látsz tőlem valami írást, s ezekre évente kapok egy-egy dicséretet. Irigylhetem Himfyt, neki csak hatodára kellett zsugorodnia az olympuszi karhoz. Magas a mércéd. Híveid épp ezért szeretnek. Ritka dolog ez ma, az erő kifejtés nélküli boldogulásra vágyók korában.

A köszöntő legyen köszönet. Köszönöm, hogy van mércéd, s külön, hogy magasan tartod. Idézed Németh László hozzád intézett szavait: „a kritikus pályája a tehetsége mellett elsősorban a szegődésétől függ – hogy mire teszi fel magát.” Figyeltél a szóra, meg is fogadtad. A tehetség adva volt. A szegődéstől függött minden. Köszönöm, hogy értékekre, s ki merem mondani, örök értékekre tetted fel magad.

Aki nem élte végig az 56 előtti egy és az utáni három évtizedet, nem is tudja felfogni, hogy ez az értékválasztás mit jelent. A kedvükért felidézem, amit Vas István mondott mikrofonod előtt. Az imádkozó sáskáról írt versét antiklerikális műnek vélték, s felszólították, írjon az akkor épp perbe fogott Mindszenty bíborosról is. Nem érdekel Mindszenty volt a válasz. Az eredmény: sok éves szilencium. Az akkori a légkörben más érték-mérték alapján máshová szegődni, mint a ránk kényszerített eszmék szolgálai kiszolgálásához, tett és példa ma is, hiszen az értékválasztás dolgában most sem nem állunk jól.

E három köszönetnyi csokorhoz még valami komolyabb ajándék is dukál. Ezt lehet, s majd fogom is tárgyiasítani, de szeretnék valami maradandóval előjönni. Egy jelzöt keresek, egy epitheton ornanst. Nem hogy téged díszítsen, hanem hogy kifejezze a lényegét. Ha azt mondom Szabó Lőrinc, a csak kicsit is tájékozottak rávágják: Kabdebó Lóránt. Ha azt mondom Kabdebó Lóránt, csak a kicsit tájékozottak mondják: Szabó Lőrinc. Felsorolni sem lehetne egy ilyen köszöntőben azokat, akikkel interjújt készítettél, akiről írtál, akiket figyelmeddel megtiszteltél. Irodalmunk polihisztora vagy, a szónak abban az értelmében, ami a szakbarbár ellentéte. Nem felszínes, mindenbe belekapó, hanem pontos, okadatolt. Írásaid lábjegyzetei szinte önmagukban is élvezhető ismerethalmazt nyújtanak. Innen tudom például, hogy 2 x 2 az egy, hiszen Kassák lapja egyetlen számot élt meg.

Írjál a XX. századból bárkiről, gyakran a legnagyobb

természetességgel előhúzol egy utalást Szabó Lőrinc-re, vagy egy idézetet tőle. Láthatóan csudurtig vele a lelked. Hogy megértésért és emlékének megmaradásáért mit tettél, felsorolhatatlan. Felmerült hát, hogy a polihisztorságot a monomániával ellenpontoszam. De két idegen szó? Nem is veszik el egymás negatív felhangjait. Más kellett találnom. Így lettél szememben irodalmunk szerelmes polihisztora. Szerelmet mondok, szívbélit, s mivel Szabó Lőrinc-re irányul, Marianne sem veszi zokon.

Isten éltesen, Lóri, szerelmes polihisztorunk!

(Magyar Hon-Lap)

SZABÓ LŐRINC

ÍMA A GYERMEKEKÉRT

Fák, csillagok, állatok és kövek
szeressétek a gyermekeimet
Ha messze voltak tőlem, azalatt
addig is rátok bízam sorsukat

Énhozzám mindig csak jók voltatok,
szeressétek őket, ha meghalok.

Tél, tavasz, nyár, ősz, folyók, ligetek,
szeressétek a gyermekeimet.

Te, homokos, köves, aszfaltos út,
vezesd okosan a lányt, a fiút.

Csókkold helyettem, szél, az arcukat,
fű, kő, légy párna a fejük alatt.

Kínáld őket gyümölcseiddel, almafa,
tanítsd őket csillagos éjszaka.
Tanítsd, melengesd te is, drága nap,
csempészd zsebükbe titkos aranyad.

S ti mind, élő és holt anyagok,
tanítsátok őket, felhők, sasok,

Vad villámok, jó hangyák, kis csigák,
vigyázz reájuk, hatalmas világ.

Az ember gonosz, benne nem bízom,
De tűz, víz, ég, s föld igaz rokonom.

Igaz rokon, hozzátok fordulok,
tűz, víz, ég s föld leszek, ha meghalok;
Tűz, víz, ég és föld s minden istenek:
szeressétek, akiket szeretek.

**Kedves Professor Úr, Isten éltesse! Virág helyett
ezzel a szép Szabó Lőrinc-verssel köszöntjük:
Dancs Rózsa és a lap olvasói**

1956-OS SZABADSÁGHARCUNK 55. ÉVFORDULÓJA

“ami a mostani világunkban jó, ideértve a szabadságot, az Európához való tartozást, a keresztény gyökerekhez való visszatérés lehetőségét, számunkra mind 1956 teremtette meg”.

Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke, 2011. október 23.

PÁSKÁNDI GÉZA

BETYÁRRIGMUS ÖTVENNYOLCBAN

Szamosújvár, Rózsa Sándor...
Szemem előtt kötél táncol.
Hej, sok idő telt azóta,
De tán áll az akasztófa,
s ha Isten felviszi dolgod,
mert bár magas a fa ága
csalóka a magassága,
távol a mennyei kolhoz,
de ez közel a pokolhoz.
Elgondolom: milyen talmi
Éppen odafönt meghalni,
Hiszen a halálos ágyig
az ember mind fönnebb vágyik
S mire feljut két méterre
Kilóg szegénynek a nyelve.
Vagy mert zuhant alacsonyra,
Gúnyból húznák a magosba?

Szamosújvár, Rózsa Sándor...
Szemem előtt kötél táncol.
Haj, sok idő telt azóta,
De tán áll az akasztófa...

Egy cigányné megjósolta
Anyámnak az ócskasorba'
Hogy meghalok, hogy elvérzem
Vagy tán akasztófán végzem.
Most, az atomkor határán
Lógnak egy primitív spárgán?
Villamosszék, halálvonat
Kell, nem kötél, s számárfogat!
Akasztódjék, ki arra jó,
Tuskófejúeknek való.
Nem gyilkoltam, fosztogattam,
csak tanácsot osztogattam,
mert a szegény diákgyerek
nem szól, hanem csak pityereg...
Nos, hát ez volna a bűnöm.
Három-négy év, és leülöm.
Persze jobb volna most lassan
Sétálgatni egy lugasban,
Olvasgatni, virslit falni,

Jégbehűtött sört nyakalni,
csókot kérni egy-egy lánytól
s csak az ágyban lenni bátor,
de hát akkor ki bűnhődött?
És miből él börtönőröd?

Viselkedj hát türelemmel,
Hiszen ő is munkásember!
Olyan nagyon nem is bánom.
Egy ideig lesz lakásom,
Nem fogja a házbért kérni,
Elsején majd Irén néni,
S végre elmondhatom bátran,
Hogy nem élek szabadságban.

Szervátiusz Tibor alkotása

NAGY GÁSPÁR

FÉNYLŐ ARCOK ÉS TÜKÖRKÉPEK - KISS IVÁN

'56-OS FOTÓRAJZAI (részletek)

Láttad azt a lányt
szemét elkapta már a láng!
Szerelmes volt egy diákba
sokáig hazavárták
de hiába.

Ősszel legszebbek a lányok
hajladozó gyönyörű lángok...

Egyik csak a zászlót lengette
a másik meg énekelt mellette!
A harmadik?
Ki tudja mit tett
csak gyönyörű volt
mint az ihlet.
Énekelt és szavalva
buzdított a barikádon
s a géppuska csöndbe
egy férfihang belekiáltott:
„szép hűgom – imádom!”

...

Mikor a ruszki tankok
kicsörömpölnek
a Körútra
a Corvin közből
a közeli halál
hidege árad szét
szibériás leheletüktől
s a fiúk láss csodát:
hármat kilóttek az ötből!
Munkások kezében
ott az újság
a barikád mögött
és a gyárkapukban
már azt olvassák
sugárzó arccal
hogyan győztek
övék az ország
végre eljött
a szabadság
s értük emel szót
velük van
ahogy kívánták
a régi-új miniszterelnök
Nagy Imre
és a kormány!

(Utóirat)

A többit tudjuk:
a napsütéses
október végi keddből
miképp lett ködülte
novemberi első vasárnap
amint az árulás szennyje kiáradt
a tizenkét fényes napra
a tereken a friss sírokra
az elfagyott krizantémokra...
De az arcok velünk maradnak
de a szemek velünk maradnak
az idő ezüst orsóján a képek
visszahozott örök emlékek...
Fényeskedjenek az időben: Ámen!

(2006)

KOLTAY GÁBOR

A MAGYAROK VÉRE - HOMMAGE A 1956

A magyarok vére - Hommage à 1956 - című színpadi játék címe az 1956-os magyarországi Forradalom és Szabadságharc eszméje mellett mindvégig következetesen kiálló világhírű Nobel-díjas francia filozófus, Albert Camus közismert szövegének címét idézi.

„A legázolt, bilincsbe vert Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármelyik nép a világon (...) A magára maradt Európában, csak úgy maradhatunk hívek Magyarországhoz, ha soha és sehol el nem áruljuk, amiért a magyar harcosok életüket adták, és soha, sehol – még közvetve sem – igazoljuk a gyilkosokat”. (1957)

A Forradalom és Szabadságharc 55. évfordulója kanadai ünnepeinek alkalmából összeállított dramatikus produkcióban '56 szellemiségét, mindenekelőtt a független, demokratikus Magyarország megteremtésének szándékát kívánjuk hangsúlyozni, amelynek érdekében oly sok magyar hazafi áldozta életét.

Rövid időre olyan nemzeti egység teremtődött, amely szellemi-lelki igazodási iránytű, messze világító példa a magyar történelemben, s amelyet csak rendkívüli hatalmi túlerővel és erőszakos politikai akarattal lehetett megtörni.

1956 vérbefojtása ugyanakkor azért drámai esemény történelmünkben, hiszen több száz hazafi kivégzése mellett sokszáz ezren hagyták el hazájukat, kerestek boldogulást különböző országokban, földrészekben, tehát ismételtén tovább szóródott a magyarság szerte a világon.

A színpadi játék versek, levél és prózarészletek, korabeli hangfelvételek, filmbejátszások és más egyéb dokumentumok felhasználásával az '56-os magyarság hősiességét, reményeit, fájdalmát, honvágyát, életérzését fogalmazza meg.

Talán arról is szól, hogy a szabadság kivívásának lehetőségét megragadva a magyar nép legjobbjai, életük kockáztatásával is vállalták az ellenállást, a fegyveres küzdelmet, hogy közülük sokan az események végén már öntudatos forradalmárként hirdessék világszerte a magyarok igazságát.

A produkcióban elhangzó személyes szövegek egy átlagos, meg nem nevezett forradalmár lány érzéseit, gondolatait közvetítik, a versek és dokumentum töredékek, hang és filmbejátszások pedig az események menetét idézik. Ezeket a szövegeket a kanadai magyarság körében közismert Kormorán együttes dalai egészítik ki.

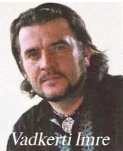

MIKOR AZ EMBER ÚJRA FÉNYRE LÉPETT - 1956

A kivégzett és elüldözött magyar hősök emlékét Kanada szerte megidéztek honfitársaink. Montréal, Ottawa, Toronto és Windsor magyarságát Koltay Gábor ajándékozta meg egy nagyszerű emlékműsorral, amelynek értékét az ünnepi szónok, Raffay Ernő történész előadása is emelte.

Ruttkay Laura

Vadkerti Imre

Pető Zsófia

A montreáli házigazdák nevében mind Tamás atya, mind Nt. György Attila lelkész elmondta, hogy hasonló színvonalú rendezvényre még nem került sor fogadott hazánkban. Igazuk volt, hiszen nemcsak a forradalom és szabadságharc mozzanatait megjelenítő színészi alakítások, hanem az elhangzott szövegek és a Kormorán-zeneszámok is egyszeri és felejthetetlen élményt nyújtottak a jelenlévőknek. Otthon voltunk, időben visszamentünk a budapesti forradalmi srácok közé, vérünkben, szívünkben, zsigereinkben újra és újra átéljük a szabadság csodálatos pillanatait, a zsarnok fölötti győzelem örömmámorát, majd ama november 4-re virradó borzalmat, amikor a lánctalpas szörnyeteg szovjet masinák minden reményünket vérbe taposták.

A két fiatal, törekeny, csodálatos tehetséggel megáldott színművész, Ruttkay Laura és Pető Zsófia, valamint a Kormorán együttes énekese, Vadkerti Imre szerepalakítása Wittner Mária, Tóth Ilonka és a többiek hősiességét, majd elképzelhetetlen szenvedéseit elevenítette meg, szavataik, énekszamaik pedig még azokban is felébresztették a nemzeti érzést, akik eddig nem voltak igazán tudatában magyar voltuknak. Ezt a feladatot vállalta fel az ünnepi szónok, Raffay professzor is, aki személyes élményeivel vezette be a leg tisztább forradalom nagy történelmi tanulságait.

A torontói Magyar Háznak ez az előadás volt a hattyúdala - az utolsó rendezvény, amely után végleg legördült a függöny. Isten akarata volt, hogy a mintegy 73 éves Kanadai Magyar Kultúrközpont búcsúműsorának szereposztása nem dilettánsokra esett, hanem hazai, a nemzeti ügynek elkötelezett hivatásos művészekre, a nagy tudású és megbecsült Tudósrá és a Mesterre mint rendezőre. Mintha a magyar közösség kiballagását kísérte volna a *Kell még egy szó kezdetű Demjén-szám* dallama, csillagok útjára bocsájtva az eddig második otthonukat jelentő Házból távozó magyarjait. A torontói Magyar Ház sorsa bevégeztetett...

Kanada nyugati tartományában, Brit-Kolumbiában az ünnepi megemlékezés jelentőségét fokozta az is, hogy az új magyar nagykövet, Dr. Pordány László úr először találkozott az ott élő honfitársainkkal, Vancouverben ő volt az ünnepi szónok. Victoria és Nanaimo magyarsága az erdélyi Tófalvi Zoltán történészt hallgathatta meg, aki november 7-én Torontóban is tart előadást *1956 erdélyi mártírjai* címmel.

ALBERT CAMUS

THE BLOOD OF THE HUNGARIANS

I am not one of those who wish to see the people of Hungary take up arms again in a rising certain to be crushed, under the eyes of the nations of the world, who would spare them neither applause nor pious tears, but who would go back at once to their slippers by the fireside like a football crowd on a Sunday evening after a cup final. There are already too many dead on the field and we cannot be generous with any but our own blood. The blood of Hungary has re-emerged too precious to Europe and to freedom for us not to be jealous of it to the last drop.

But I am not one of those who think that there can be a compromise, even one made with resignation, even provisional, with a regime of terror which has as much right to call itself socialist as the executioners of the Inquisition had to call themselves Christians. And on this anniversary of liberty, I hope with all my heart that the silent resistance of the people of Hungary will endure, will grow stronger, and, reinforced by all the voices which we can raise on their behalf, will induce unanimous international opinion to boycott their oppressors. And if world opinion is too feeble or egoistical to do justice to a martyred people, and if our voices also are too weak, I hope that Hungary's resistance will endure until the counter-revolutionary State collapses everywhere in the East under the weight of its lies and contradictions. Hungary conquered and in chains has done more for freedom and justice than any people in the last twenty years. But for this lesson to get through and convince those in the West who shut their eyes and ears, it was necessary, and it can be no comfort to us, for the people of Hungary to shed so much blood which is already drying in our memories. In Europe's isolation today, we have only one way of being true to Hungary, and that is never to betray, among ourselves and everywhere, what the Hungarian heroes died for, never to condone, among ourselves and everywhere, even indirectly, those who killed them. It would indeed be difficult for us to be worthy of such sacrifices but we can try to be so, in uniting Europe at last in forgetting our quarrels, in correcting our own errors, in increasing our creativeness and our solidarity. We have faith that there is on the march in the world, parallel with the forces of oppression and death which are darkening our history, a force of conviction and life, an immense movement of emancipation, which is culture and which is born of freedom to create and of freedom to work. Those Hungarian workers and intellectuals, beside whom we stand today with such impotent sorrow, understood this and have made us the better understand it. That is why, if their distress is ours, their hope is ours also. In spite of their misery, their chains, their exile, they have left us a glorious heritage, which we must deserve: freedom, which they did not choose, but which in one single day they gave back to us.

1956 *Gloria Victis*, 1956-86, *Nemzetőr* kiadása, Bécs, 1986

TÓFALVI ZOLTÁN

KÉSEI SIRATÓ SZEKERESI NAGY JÓZSEFÉRT

Tófalvi Zoltán

Objektív okok miatt nem lehettem jelen a 2011. szeptember 4-i ákosi ünnepségen, amelyen egy nagyszerű dombormű és veretes szöveg leleplezésével méltó emléket állítottak az 50 éve a dési börtönben mártírhalt, a dr. Dobai István nemzetközi jogász nevével fémjelzett „ENSZ-memorandum”-per hetedrendű vádlottjának, Szekeresi Nagy Józsefnek.

A per kutatójaként, a marosvásárhelyi Mentor Kiadónál 2009-ben megjelent *1956 erdélyi mártírtjai* III. kötet, a Dobai-csoport címet viselő kiadvány szerzőjeként fontosnak tartottam, hogy írásban elküldjem a magam kései siratóját, amely egyben főhajtás az általam – a megemlékezés a bizonyosság rá: az egész Szilágyságban, a mai Szatmár megyében - oly nagyon tisztelt ákosi bíró, Szekeresi Nagy József emléke előtt.

A kései sirató és főhajtás akkor kap – úgymond – történelmi és egyetemes „hátszelet”, ha mindannyiunkban tudatosítjuk: az 1955. évi genfi konferencia, különösen pedig az 1956-os magyar forradalom és nemzeti szabadságharc (az utóbbi minősítés a hat év börtönbüntetésre ítélt, és azt teljes egészében letöltő Kossuth-díjas írótól, Páskándi Gézától származik) hatására az oly sok véráldozatot követelő erdélyi kérdés megoldására négy, papírra rögzített, legépelte tervezület. Szoboszlai Aladár római katolikus plébános kidolgozta a román-magyar konföderáció alapuló (ehhez csatlakozna később Ausztria) tervét, Sass Kálmán érmihályfalvi lelkész a kantonális megoldást tartotta célravezetőnek, a romániai magyar kantonhoz tartoznának az okiráltságbeli magyarok is, a szórvány fogalmát pedig kerülni kell, mert az dehonesztáló és elbizonytalanító az ott élők számára. Hasonlóan képzelte el az erdélyi szászok, partiumi svábok kantonját is, vagyis Svájtól eltérően a kantonok határai nem esnének egybe a nyelvi határokkal. Dr. Dobai István az 1957. február 8-án véglegesített „ENSZ-memorandum”-ában báró Wesselényi Miklósnak az 1848. június 18-án Klauzál Gábor akkori földművelési, ipari és kereskedelmi miniszterhez írott levele alapján azt javasolta: az Egyesült Nemzetek Szervezetének égisze alatt Erdélyt Románia és Magyarország között osszák két részre, majd hajtsák végre a kölcsönös lakosságcsereét. Dobai Istvántól teljesen függetlenül dolgozta ki Erdély kettéosztásának (nem vízszintesen, hanem vertikálisan, északról, a történelmi Máramarostól dél felé haladva osztották volna fel Erdélyt!) és a román-magyar lakosságcsereének a tervét.

A négy szerző teljes mértékben tudatában volt annak, hogy az életükkel játszanak, ennek ellenére vállalták a legdrágább érték, az emberi élet áldozatát is. A négy perben összesen 102 személyt ítélték el, közülük tizenkettőt bírósági ítélettel 1958. szeptember 1-jén, illetve 1958. december 2-án kivégeztek. Összehasonlításuképpen meg kell említenünk:

ma, amikor az autonómia-tervek kidolgozóit sem súlyos börtönbüntetés, sem kivégzés, sem egész életre szóló ellehetetlenítés nem fenyegeti, az erdélyi kérdés legalább részleges megoldására összesen két használható autonómia-tervet ismerünk!

A méreteiben is példátlan retorzió – az 1950-es évek második felének legnagyobb romániai politikai pereit – akkor válik igazán döbbenetessé, ha azzal az információval is kiegészítjük: a Szoboszlai-per elíteltjei közül négyen, a Dobai-perben pedig ketten a börtönben elszenvedett kínzások, brutalitások nyomán hunytak el. Közéjük tartozik Kertész Gábor ügyvédjelölt, a per negyedrendű vádlottja, és a jelen megemlékezés, méltatás mártír hőse, Szekeresi Nagy József. Mindketten olyan borzalmas körülmények között távoztak az élők sorából, hogy az egyik rabtársuk, a bukaresti román Spiru Genat – aki együtt volt Szekeresi Nagy Józseffel a haldoklók számára kijelölt cellában - kijelentette: ha kiszabadul, amikor az emberiség ellen bűnököt elkövetőket felelősségre vonják, kész tanúskodni, hogy Nagy Józsefet tervszerűen meggyilkolták, idegméreggel sietették a halálát. Becsületes román emberként nem hagyhatja szó nélkül nemzete hírnevének bémocskolását egy politikai fogoly meggyilkolásával. Hasonlóan bántak el az ugyancsak hatalmas testű, erejű Kertész Gáborral, aki mellé egy örült rabot raktak, akit a foglárók bíztattak: állandóan verje az éhezéstől legyengült, védekezésre képtelen elíteltet! Mindkettőjük

testsúlya soványan is száz kilón felül volt. A hatalmas testnek több élelemre, táplálékra lett volna szüksége. Tudatosan éheztek. Talán az ákosok – ahol a kiadós étkezésnek külön rítusa, századokra visszamenő hagyománya van – értik meg igazán: milyen mérhetetlen szenvedésen ment át egykori bírójuk, vezetőjük, eszményképük, Szekeresi Nagy József. Akkor még nem is szoltunk az otthon-maradt családtagjaink mérhetetlen üldöztetéséről, megpróbáltatásairól...

A magyar-román kapcsolattörténet keserű fintora: sem a magyar, sem a román kollektív emlékezet semmit nem tud arról, hogy az 1941., az 1942., 1943. évi román lakosságcsere-tervek szerzőinek – Sabin Manuilának, a román Központi Statisztikai Hivatal vezetőjének, Vasile Stoica külügyminiszter-helyettesnek, illetve az 1943. évi román-ukrán-orosz lakosságcsere-tervezet kidolgozóinak – a hajuk szála sem görbült, pedig a homogén román nemzeti állam megteremtése büvkörében és lázában minden kisebbséget, elsősorban a magyarokat – Sabin Manuilá 3,8 milliót, Vasile Stoica 5 milliót - kitelepítettek volna az országból, úgy, hogy Románia lehetőleg ne veszítsen területeket.

Nagyon nehéz, küzdelmekkel és megpróbáltatásokkal teli ötven évnek kellett eltelnie, hogy legalább az erkölcsi rehabilitáció ünnepi keretben nyerjen abban a közösségben, amelyből Szekeresi Nagy József vétetett: az egyedülálló, páratlan, Közép-Európa legrégebbi, eredeti állapotában megőrzött műemléktemplomáról híres Ákos történetében! A dombormű, a lényegre törő méltató szöveg, a Szekeresi Nagy József életét és életművét ismertető kiadvány, a megemlékezés felemelő jellege nemcsak az ákosok, hanem a világ bármely részén élő magyar szívét megdobogtatja, tudatát elégtétellel tölti el: Szekeresi Nagy József, aki 27 évesen, a második bécsi döntés és a magyar honvédek bevonulása után Ákos község bírójá, első embere lett, négy éven át nemcsak meghatározta, hanem alakította is a település életét, mindennapjait, mártírsága elismeréseként méltó helyet kap a szülőföld, a Partium, a magyarság egészének kollektív emlékezetében. Végre ki kell mondanunk: igenis, szükségünk van az ilyen katarzis erejű megemlékezésekre, emlékmű-leleplezésekre! Szekeresi Nagy Józsefék küzdelme nem volt hiábavaló! A Rájuk való emlékezéssel erőt is meríthetünk, mi, magyarok, „akik egymás ellen annyit vétettünk” – hogy stílusosan a Szilágyság legnagyobb költőjét, Ady Endrét idézzem. Az ünnepség megszervezésében, a dombormű, az emléktábla elkészítésében meghatározó szerepet játszott a Kisújszálláson élő Nagy István, a veje, dr. Kui Gábor, a Debrecenben is magát ákosnak valló Tabajdi György, akikkel közel két hónapon át leveleztünk, hogy a nagymúltú Szilágyság, a Partium minden lakója érezze: egyedi megemlékezés, ünnepség szem- és fültánúja volt. A szülőföld csak azok nevét őrzi meg, akik féltő szeretettel hajolnak sorsa fölé – ez a legnagyobb tanulsága az ideai ákosok megemlékezésnek.

Nem véletlen, hogy a megemlékezésre, a dombormű leleplezésére az Ákos Templomnapok keretében került sor. Az ákosok műemléktemplom jelentőségét a falu szülte, a per elsőrendű vádlottja, dr. Dobai István a nagysikerű, 2007-ben megjelent *Múlándó Szilágyság* című kötetében így összegezte:

„Az ákosok műemléktemplom anyagban megvalósított, szakrális szellemi alkotás, nyolcszáz esztendő óta minden itteni változás tanúja, tanúsítója, emlékeztetője. (...)

Amikor fejet hajtunk Szekeresi Nagy József életműve előtt, egyben fejet hajtunk Ákos község népe előtt is, amelynek volt ereje, hogy megakadályozza az 1896. évi milleniumi ünnepségek lázában, hogy templomát a kor historizáló szemléletében valójában megfosszák igazi értékeitől, úgy mond csicsássá deformálják. Úgy érzem, ma ez az értékteremtő, értékőrző ákos közösség méltatja legjelesebb falubírójának minden tettét, egész életművét..., aki génjeiben hordozza a rendtartó, rendszerető erdélyi magyar falu több évszázados örökségét. Ez az örökség készítette arra, hogy 1944. március 31-én, Magyarország német megszállása után, lemondjon bírói tisztségéről, mert ellenezte a zsidóellenes intézkedéseket. Mégis a per folyamán a fő vádpontok egyike az volt ellene, hogy a „fasiszta Horthy-rendszer idején” elvállalta a községi bíró tisztségét.

E sorok írója éveken át tanulmányozta, román nyelvről magyar nyelvre fordította a bükkfanyelvű perirat minden sorát. Amikor letartóztatták, Zsófia nevű lánya még egy esztendő sem volt, szamosújvári kényszerlakhelyén – 1949. március 2-ról 3-ra virradó éjszaka földbirtokos és arisztokrata sorstársaival együtt hurcolták ide – abból tartotta fenn a családját, hogy favágó kecskével járta a kisvárost, és fát vágott az új uraknak. Az ítélet szövege szerint 1957. március 31-én tartóztatták le. Valójában 1957. március 30-án, ezt bizonyítja a 14 óra 10 perctől 15 óráig tartó kihallgatás jegyzőkönyve. Nagy József beismerte, hogy 1956 novemberében Szamosújvárra jött a sógornője, dr. Dobai István felesége, aki elolvasásra átadott három forradalmi verset, illetve prózai szöveget: Tamási Lajos *Piros a vér a pesti utcán*, Illyés Gyula *Egy mondat a zsarnokságról*, illetve Örkény István *Fohász Budapestért* című újságcikkét. 1957 januárjában Dobai István – Nagy József sógora – beszélt Ravasz László püspök körleveléről, majd 1957 márciusában Dobaiék kolozsvári lakásában elolvasta az „ENSZ-memorandum”-ot.

Az „ENSZ-memorandum”-mal kapcsolatosan az 1957. április 9-i, 8 óra 40 perctől 13 óra 30 percig tartó kihallgatáson a következőket vallotta: „Miután elolvastam a revizionista kiáltványt (ezt a vallató tiszt, Oprea Ioan főhadnagy fogalmazta meg – T. Z.) társadalmi származásomnál és helyzetemnél, valamint az engem jellemző politikai érzelmeimnél fogva, egyetértettem ezzel az akcióval és a revizionista kiáltvány tartalmával.” A vallatás során az is kiderült, hogy a testvére, Nagy Ferenc katonatiszt volt Horthy Miklós kormányzó hadseregében: „A mi családunknak 152 (százötvenkét) hold földterülete volt Ákos községben. Ebből a földterületből 21 hold a testvéremé, Nagy Ferencé volt, aki tiszt volt a horthysta hadseregben. 1944 után Magyarországra menekült, 1947-ben letartóztatták, 82 hold a nagybátyámé, Nagy István gyógyszerészé volt, aki elhunyt, 16 hold pedig a feleségemé, Nagy Kataliné. (...) A testvérem, Nagy Ferenc, aki tiszt volt a horthysta hadseregben, mivel 1944 után elmenekült Magyarországra, az ő vagyonszerzését az állam javára elkobozták. A vagyonszerzés többi részét 1949-ig én igazgattam, én

műveltem meg, akkor kisajátították és kényszerlakhelyként Szamosújvárt jelölték ki” – olvasható az 1957. április 27-i, 18 órától 21 óráig tartó kihallgatás jegyzőkönyvében.

A vallatások, kínzások során többször is visszatértek az 1940 és az 1944. március 31-e közötti bíróság történéseire. A smasszer kezében ott volt a zilahi bíróság elmarasztaló ítélete, amely szerint megvert egy román fiataalt, így a románellenesség vádját is megfogalmazták, sőt Nagy Józsefet kényszerítették, hogy ezt bevallja: „Gyilkosságot vagy más súlyos tettet nem követtem el, azonkívül, hogy 1941-ben megvertem egy román fiataalt, Nistor Vasilét a községből, azzal az ürüggyel, hogy káromolta a magyarokat. 1946-ban, Erdély felszabadulása után Nistor Vasile elégtételt követelt, a zilahi törvényszék arra ítélte, hogy kártérítésként bizonyos összeget fizessék neki. Nem emlékszem, hogy mekkora összegre ítélték.”

Az ünneplők, a jelen lévők közül talán már senki nem él, aki pontosan emlékezne, hogy valójában mi is történt 1941-ben. Az viszont tény, hogy Szekeresi Nagy József 1946-ban végérvényesen a Szigurancra, majd 1948 augusztusától a Szekuritáté célkeresztjébe került, és a vaskos követési és megfigyelési dossziéja sok mindent elárul arról, milyen lehetett a hangulat Ákoson 1945 és 1949 között, a kényszerlakhelyre hurcolás pillanatáig. Innen már egyenes út vezetett a hazaárulás vádjának megfogalmazásáig. Az a döbbenetes, hogy a vádiratot a mindössze másfél oldalas 199/1950. számú törvényrendelet alapján fogalmazták meg, amely szerint a gondolatban elkövetett „büntényt” éppen olyan súlyosan büntetik, mint a ténylegesen elkövetett bűncselekményt. A hírhedt Visinszkij-módszer értelmében, ha a vádlottból veréssel, kínzással, bármi áron beismerő vallomást sikerült kicsikarni, az a vádpontok beismerését jelenti, és halállal is büntethető.

Szekeresi Nagy József a törvényszéki kihallgatáson a vádlottak közül egyedül fogalmazta meg az éppen regnáló szocialista rendszer kisebbségellenes politikájának lényegét: amit nem töröltek el a gárdisták, azaz a legionáriusok, azokat a kisebbségi jogokat a nemzetiségi kérdésben megszüntették a kommunisták!

A börtönbeli szenvedéseiről csak közvetett információink vannak. Dobai István visszaemlékezései szerint egy minősíthetetlen és aljas szekus-trükk áldozata lett: a letartóztatásakor azzal hitegették, ha mindent elmond, akkor azonnal szabadlábra helyezik, visszamehet Ákosra, ahol hatalmas tekintélyével, mezőgazdasági ismereteivel kiránthatja a kátyúból a szocialista mezőgazdaság szekerét. Szekeresi Nagy József – aki 1949 március 2-től valójában páriaként, számkivettként élt Szamosújváron – hitt a szirénhangoknak, és amikor szembesült a vallomása következményeivel, a rabtársai egy része kiröhögte, ő pedig összeomlott. Az élete olyan, mint a görög sorstragédiák hőseié. Semmit nem tudott arról, hogy az ákosiaiak a magyar forradalom napjaiban valóban haza akarták őt hívni, hogy újra vezetőjük legyen, de arról sem, hogy a helyi pártalapszervezet a hír hallatán tudatosan készítette elő a

fizikai megsemmisítését. Az Ő, a Dobai István és Kertész Gábor dossziéjára a halál keresztjét írták, vagyis „boritékban fognak szabadulni”, azaz a hozzátartozókat majd értesítik az elítélt haláláról. Sajnos szó szerint beteljesült a smasszerok fenyegetése: Szekeresi Nagy József, Kertész Gábor, és sok száz rabtársuk „boritékban” szabadult a börtönből.

A 48 évre szabott rövid életút mélységeinek és magasságainak igazolására állítottam össze Szekeresi Nagy József curriculum vitae-jét:

Szekeresi Nagy József (Ákos, 1913. március 8. – 1961. augusztus 6., dési börtön), földbirtokos, a per hetedrendű vádlottja. A Szekeresi eredetileg nem nemesi előnév, hanem öt ákosai Nagy családtól való megkülönböztetésre szolgált, a család a szatmári Nagyszekereséből származott. A család leszármazottai nemzedékeken át ispánként vezették a Wesselényi család ákosai gazdaságát. Innen a vonzódás báró Wesselényi Miklós életműve iránt. A család a vendégfogadásból, korcsmárolásból, mészárszék fenntartásából tetemes vagyont gyűjtött magának. Szekeresi Nagy András a 19. század végén a szilágysági vasútépítésnél való fuvarozással 200 holdas birtokot vásárolt. Az egyetlen fia, Mihály már gazdasági akadémiát végzett. Így köthetett házasságot az Ákos nembéli Szunyogi Szunyogh Bertával, Nagy József nagyanyjával. Ahogy Dobai István írja a Múlándó Szilágyság című kötetben: Nagy József nagyapja, Nagy Mihály a magyar irodalomból oly jól ismert dzsentri ákosai képviselője volt. A gazdálkodás ürügyén végigléngente az életét, a feleségét, Szunyogh Bertát, a hat gyermek megszületése után házasságtöréssel vádolta és elkergette, még a hozományát sem adta vissza. Szunyogh Berta a zilahi Wesselényi kollégiumban szakácsnő lett. A hat gyerekből csak Ferenc, Nagy József édesapja maradt Ákoson. Nagy Ferenc feleségül vette Fodor Máriát, aki nem tudta elviselni a házban zajló állandó mulatozást, féktelen kicsapongást, ezért a két gyerek megszületése után elvált a férjétől. Nagy Józsefet valójában a gyógyszerész nagybátyja, Nagy István nevelte, ő íratta be a vidék híres iskolájába, a zilahi Református Wesselényi Kollégiumba.

Nagy József állandóan lázadozott a kollégiumi fegyelem ellen, ezért az Avasfelfaluban gyógyszerész nagybátyja a negyedik osztály elvégzése után géplakatosinasnak adta a helyi fűrészüzembe. A nagybátyja háza az Avasfelfaluban élő néhány magyar értelmiségi szellemi központja volt. A nagybátyja sógora, Sarkadi Sándor szatmári művésztanár nagy gonddal és tapintatosan pallérozta a makacs és önértékes fiú műveltségét. Apja 1937-ben bekövetkezett halála után ő örökölte a család 200 holdas ákosai birtokát. Az atléta termetű és erejű fiatalembert az ákosiaiak azonnal vezérüknek fogadták. A második bécsi döntés és a magyar honvédek bevonulása után a 27 éves Nagy Józsefet a község bírójának választották, és 1944. március 19-ig, Magyarország német megszállásáig a falu vezetője maradt. Visszaemlékezések szerint kiválóan végezte a bírói munkáját. Feleségül vette a környék legtekintélyesebb birtokosának, Dobai Bálintnak, azaz az

elsőrendű vádlott Dobai István édesapjának Katica nevű lányát. Nagy József a zsidóellenes intézkedések miatt – köztisztviselői társaihoz hasonlóan – 1944. március 31-én lemondott a bírói tisztségéről. Ettől kezdve ellenállóként tisztelték. A régi kommunisták, majd a deportálásból hazakerült zsidók keresték fel. A falu kollektív emlékezete szerint Nagy Józsefnek köszönhető, hogy sem a Maniugárdisták és „voluntárok”, sem a bevonuló szovjet hadsereg egységei nem garázdálkodtak Ákoson. Senkit nem hurcoltak el sem a földvári megsemmisítő munkatáborba, sem a Szovjetunióba „malenkij robot”-ra. Akkor tekintélye volt, hogy a berendezkedő kommunista hatalomnak is Nagy Józsefet előbb kényszerlakhelyre kellett hurcolnia, hogy később a kollektivizálást elindíthassák a faluban. Már korábban, az 1945. évi földreformmal elvették a család 50 hektáron felüli birtokát. 1949. március 2-ről 3-ra virradó éjszaka Szamosújvárra, kényszerlakhelyre hurcolták. Az Ákosról deportált öt család birtokán hamarosan létrehozták az első kollektív gazdaságot.

Nagy József Szamosújváron napszámos munkára járt a helyi állami gazdaságba és az útépitéshez. Ezt azonban nem tudta elviselni, ezért kézifűrész bakot szerzett, s azzal járta a várost és fát vágott az őt felkérőknek. A deportáltak körében az „amerikai felszabadítók”-ról tárgyaltak, azok pedig nem jöttek. 1956 elején megszületett az egyetlen lányuk, Zsófia. Akkor már fedél volt a fejük felett, mert az egyik cigány család átengedte a cigánysori kunyhóját. Ezért volt a lakcíme a Muzsikusok terén. A Lengyelországban zajló munkássztrájkok újból reménységgel töltötték el a szamosújvári kényszerlakhelyeseket. Nagy József gyakran megszökött a kényszerlakhelyről és Kolozsváron felkereste a sógorát, a nemzetközi jogász Dobai Istvánt, akit már régóta az erdélyi kérdés méltányos megoldása foglalkoztatott. 1956 októberében – olvasható az első, 1957. március 30-i kihallgatása jegyzőkönyvében – meglátogatta Dobai István felesége, Varga Piroska, aki elolvasásra átadott neki három, Magyarországon megjelent forradalmi verset. Valószínű, a látogatásra 1956 november közepén kerülhetett sor, hiszen Varga László református lelkész, a per másodrendű vádlottja november 4-én hajnalban csempészte át a magyar-román határon azokat a forradalom idején megjelent verseket, amelyeket később a családban, ismerősök körében terjesztettek. 1957. március elején Dobai István az egyik kolozsvári látogatása során elolvasásra átadta neki az „ENSZ-memorandum” egyik példányát, amelyet elolvasott és ott is hagyott a sógoránál, egyetértett annak tartalmával, célkitűzéseivel. 1957. március 30-án letartóztatták, és azonnal ki is hallgatták. A bírósági tárgyalás során Nagy József tagadta az ellene felhozott vádakot, csak a versek átvételét, őrzését ismerte be. Mivel a vallatások során a kihallgató tisztnek beismerő vallomást sikerült kicsikarnia belőle, az ítélet meghozatalánál ezt vették figyelembe. A Kolozsvári Katonai Törvényszék 1957. november 5-én az 1795/1957. számú ítéletében a 199/1950. számú

törvényerejű rendelet 6. szakasza 3. bekezdése, az 1. szakasz „a” és „c” betűje előírásai alapján – enyhítő körülmények figyelembevételével – öt év szigorított fegyházbüntetésre és teljes vagyonek kobzásra ítélte. Dobai István visszaemlékezése szerint Nagy Józsefet a letartóztatásakor azzal hitegették, hogy csak formaságból hozták be, amint megadja a szükséges felvilágosításokat, szabadlábra helyezik, visszamehet Ákosra, ahol széles körű ismertségével, befolyásával sokat lendíthet a szocializmus ügyén, főleg a korszerű mezőgazdaság megszervezésében. Dobai István visszaemlékezése szerint Nagy József elhitte a trükköt, és vallatójának, Oprea Ioan főhadnagynak mindent elmondott, nemcsak az erdélyi kérdés méltányos megoldására irányuló mozgalomról, és résztvevőinek társadalmi kapcsolatairól, hanem részletesen mindent a Dobai családról is, többek között, hogy Dobai Bálintot 1949-ben a Szekuritáté emberei verték agyon, és Dobai István „fanatizmusában a román nemzet ellen a legszörnyűbb rémtettek végrehajtására is feljogosítva érzi magát”. Emiatt Dobai Istvánt külön repülőgéppel Bukarestbe vitték, ahol a magyar kérdések „szakértője”, Moldovan Iosif vallatta. (Lásd: Dobai István: *Múlándó Szilágyság*. 168-169. o.) Nagy József semmit sem tudott vallomásai következményeiről. Uțiu Francisc vallató tiszt fedte fel előtte a trükköt. Nagy József rettenetesen elszégyellte magát, és kétségbe esett. Heteken át emésztette önmagát, cellatársai kiröhögtek, hogy korábban legféltettebb titkairól is mindent kifecsegett. A Nagy József, Dobai István és Kertész Gábor dossziéjára a haláljelet tették, vagyis „borítékban fognak szabadulni” („se va elibera în plic”).

Nagy József már 1957 szeptemberében a szamosújvári gyűjtőfegyházba került, innen vitték a tárgyalásra, itt közölték vele az ítéletet. Szamosújvárról a jilavai földalatti kazamattákba, majd a Pitești-i fegyházba került. 1960 júniusában átszállították a dési börtönbe, itt halt meg 1961. augusztus 6-án.

Nagy József, aki évtizedeken át a szilágysági jómódú birtokos családok életét élte, elképzelhetetlenül sokat szenvedett a börtönben. Hiányzott belőle az istenhit is, ezért a megpróbáltatásokat mind nehezebben viselte el. Szamosújváron néhány órára együtt lehetett László Dezsővel, Kertész Gáborral. Szamosújváron a börtön temető felé néző, első emeleti cellájába került. A behúzott zsalu (oblon) résein kiláthatott, néha a feleségét és a kislányát is megpillanthatta. Innen Pitești-re, a hazaárulók börtönébe vitték. Soványan is száz kilón felüli testének több élelemre lett volna szüksége. Az állandó éhezés megtörte, idegrendszere épségét is kiekezdte. Innen Désre szállították, ahol – az orvosnő javallata ellenére – tovább éhezettették. (Az adatok Dobai István *Múlándó Szilágyság* című kötetéből (159-175. o.), illetve a kihallgatási jegyzőkönyvekből származnak.)

Most, amikor felidézzük az ákosi Szekeresi Nagy József alakját, emberi nagyságát, a községét, szülőfaluját szolgáló

tetteit, valójában hitet is teszünk: bármely település kollektív emlékezetében csak azok neve marad fenn, akik akár életük feláldozása árán is bizonyítják: az őket felnevelő, dajkáló szülőföld mindennél fontosabb! Szekeresi Nagy József a jellel jelöltek közül való volt! Felemelő emberi, erkölcsi tartása példakép lehet mindenki számára. Mártíromságának, halálának ötvenedik évfordulóján, és az elkövetkező években, évtizedekben csak úgy tudunk felnőni hozzá, ha nemcsak szavakban, hanem tettekkel is bizonyítjuk: a szülőföld, a szülőfalu nem tudna úgy megsérteni, hogy hűtlenek legyünk hozzá. Hiszem, hogy az idén leleplezett, „birtokba vett” dombormű, emléktábla a világ minden részébe szétszóródott ákosiak és környékbeliek igazi zarándokhelye lesz. Úgy legyen!

REVICKY GYULA

MIATYÁNK

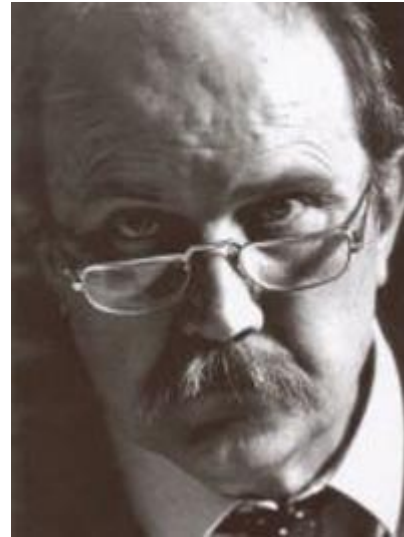
Urunk, atyánk, az ég lakója;
A csillagoknak alkotója,
Ki fentartod mindenütt a rendet;
Dicsőség a te nagy nevednek!
Az igazak, jók, a kik élnek,
Mindenha csak benned remélnek.
Te vagy az ő buzgó imájok:
Óh, jöjjön el a te országod!

Erős vagy, jó vagy, bölcs, igaz vagy;
Belátásod mindent igazgat.
Adsz örömet, csapást, kegyelmet:
A te akaratod legyen meg!
Panasz sosem jön ajakunkra;
Csak te ne hagyj soha magunkra.
S ki élni engedsz, add nekünk meg
Ma s mindennap a kenyereinket.

S ha büntől (hisz' gyöngék vagyunk mi!)
Nem bírunk néha szabadulni;
Bár a fenyítés téged illet:
Bocsásd meg a mi vétkeinket!
S mivel gyöngék vagyunk a jóra:
Legyen hát vétkeink adója,
Hogy a midőn felebarátunk
Bánt, neki szívből megbocsátunk.

Száz fájdalomnak, száz veszélynek
Vakon megy itt a test s a lélek.
De mi fogjuk kerülni mindet,
Csak meg ne kísérts soha minket.
Miatyánk! büntess, hogyha kell, de
Taníts imára, türelemre.
S ki örök, égi dicsben állsz fenn:
Óh, ments meg a gonosztul. Ámen!

IN MEMORIAM MAKOVECZ IMRE (1935 - 2011)

BAYER ZSOLT

MEGHALT MAKOVECZ IMRE.

Ennyi a hír. Ez az a tómondat, ami előbb-utóbb utolér majd mindannyiunkat.

Nehéz volt őt szeretni, legalábbis a szó hétköznapi értelmében. Miképpen nyilván nehéz volt szeretni Balassinkat, az „istentelen magyart”, Berzsenyinket, a „Dani grófort”, akit Niklára száműzött Kazinczy kérlelhetetlen ízlésterrorja, a visszahúzódó, már-már mizantróp Vajda Jánost, az ő kései utódát, Adyt, az ős Kajánt, aki már száz esztendeje tudta, hogy megöl bennünket a disznófejű nagyúr...

Nehéz volt őt szeretni. Mint Szabó Dezsőt, a kősziklát, az Elsodort falu prófétáját. Vagy a hallgatag, szomorú Babitsot. És Kosztolányit, aki éppen a halála előtt döbönt rá, hogy az égben minden este bál van. És persze Németh Lászlót, aki mindent tudott.

Ebben a névsorban van az ő helye. Kós Károlyé mellett. Nagy szimbólum mindkettő.

Kós Károlyt a saját unokája nevezte „nacionalista építészek” – mert a saját unokája korunk hőse lett a mai Erdély ecetszagú árulásainak nyomorúságában.

Makovecz Imrét meg idehaza nacionalistázták és gyalázták minden módon a törpék. De hát a törpék már nem lesznek sehol sem, Makovecz Imre pedig örök. Illetve mindaddig élni fog, ameddig lesz magyar lélek, aki érti és érzi őt. Nem merem azt mondani, hogy ez örökké így lesz, de remélni remélhetem. Ez a remény a kísérlet a bánat ellen.

Csenger iskoláját is ő tervezte. Amikor az építők eljutottak a tetőszerkezetig, azt mondta az építésvezető: „Nincs ács, aki ezt meg tudja csinálni.”

Szóltak Makovecznek, aki sietve Csengerre érkezett és azt felelte: „Majd szólok az erdélyi ácsoknak”.

És szólt.

És az erdélyi ácsok megcsinálták.

Ameddig van magyar lélek, addig ez a történet sem engedi meghalni őt.

Ameddig van magyar lélek, addig mindig meg fog állni egy pillanatra Piliscsabán, hogy elámuljon a Pázmány Péter Katolikus Egyetem épületén. Vagy a kakasdi faluházán. Vagy az egri uszodán.

Ameddig van magyar lélek, addig találkozhat Makovecz Imrével.

Addig él Makovecz Imre.

Én szerettem őt.

Szerettem a kézfogását. Ellentmondást nem tűrő hangját. S azt a végtelen egyenességet és következetességet, amely ritka tévedéseit is szerethetővé, sőt mi több, követhetővé tette.

Kevesen voltak ennyire intenzíven, ennyire kérlelhetetlenül, ennyire mindenáron magyarok. Ezért van helye abban a névsorban ott, a kevesek között. Azok között, akiknél mindig otthonra talál a magyar lélek. Tudtuk, hogy meg fog halni.

Testében már ott lakott a halál. De a tekintetében nem. Hiszen nem alkudott meg soha, így a halállal sem alkudozott.

Amikor utoljára találkoztunk, boldognak láttam. Már amennyire őt boldognak lehetett látni egyáltalán. De örült. Remélt. Hitt. Újra hitt a jövőben, a magyar lélekben. Dohányoztunk, valami apróságon felnevettünk. Azt is mondta, nehéz lesz. És nehéz lett...

Ővele elmentem volna a háborúba. Ami természetes. Mert az erő és a hit mögé áll oda az ember, ha mégoly gyenge is, mégoly gyarló is. Ezért nekem személy szerint az a fontosabb és nehezebb tudás, hogy ő elvitt volna engem is magával a háborúba. Így mondta, amikor átvettem az akadémiáján a Szellemi Honvédelem Alapítvány díját, és hosszabban beszélgettem vele.

És most meghalt.

„Nézd csak, tudom, hogy nincsen mibe hinnem, / s azt is tudom, hogy el kell mennem innen, / de pattanó szívem feszítve húrnak / dalolni kezdtem ekkor az azúrnak, / annak, kiről nem tudja senki, hol van, / annak, kit nem lelek se most, se holtan. / Bizony ma már, hogy izmain lazulnak, / úgy érzem én, barátom, hogy a porban, / hol lelkek és göröngyök közt botoltam, / mégis csak egy nagy ismeretlen Úrnak / vendége voltam.”

Nem halt meg. Tévedés az. Csak meghívást kapott az égi bálba. Mi pedig tovább botorkálunk idelent, lelkek és göröngyök közt, megint szegényebben, megint magányosabban, gyengébben, kiszolgáltatottabban – megint egy kicsit jobban félve.

Makovecz Imre nem halt meg. Csak megismerte a végső titkot. Nekünk pedig itt hagyta saját titkait. Hogy fejtegetsük, találgassuk őket, és gyönyörködünk mindben.

Magyar lélekkel.

SIMONA BERGA FESTŐNŐ, A MAGYAR NYELV ÉS KULTÚRA SZERELMESE

Simona veteránfiával, Bélával

Verőfényes délután – a legkedvezőbb arra, hogy betekintsünk Simona Berga műtermébe. A ház előtt két hatalmas olajfestményt ragyog be a nap, szinte érezzük a tarka virágok illatát, amint megállunk a gyönyörű képek előtt. A művésznő vidáman, a régi ismerősöknek kijáró örömmel és magyarul fogad, de a rövid istenhozott után máris elterelődik róla a figyelmünk. Egy fiatal katona portréja – a festőnő fiának afganisztáni szolgálatát megörökítő képe előtt cövekelünk le hosszú pillanatokig. Szép, fiatal, kendővel körbetekert férfifej, drámai háttérrel. Az egész kompozícióban bennesűrűsödik az anyai féltés, aggodás, szeretet – és mindenek ellenére, a büszkeség. Hamarosan előkerül a modell is – szakasztott megtestesítője a képnek, mondanók, vidám, eleven – és mosolyog azon, amit mindenki észre vesz, megérez anyja alkotásában: a többletet, az élet és a halál harcába beleimádkozott reményt, a hitet, hogy mégis érdemes hoki helyett a harctérre menni. A Szabadságért.

Ahogy tovább lépünk, vége a drámának. Vidám színek, sok-sok dél-franciaországi tájkép – Simona ott tölti legszívesebben szabadidejét -, sok-sok, finom erotikát sugárzó női akt, rengeteg virág. Mindössze három kanadai ihletésű tájképet látunk a házi galériában, hiszen itthon „dolgozik” a megélhetésért, belső építész, díszítőművész. Magam is egy kedves barátunk, Hegedűs Zoltánék lakásának egyedi dekorációja kapcsán figyeltem fel a nevére. Hegedűséktől tudtam meg, hogy Simona beszél magyarul, évekig élt Budapesten, két gyermeket nevelt fel – az ő kifejezésével - „fél-magyarak”, a másik felük, az anyai lett, ugyanis Lettországból ment férjhez Magyarországra.

Through Art Du Monde, Simona has been bringing her vision to commercial and residential settings for over thirty years. Formally trained in Europe, she executes trompe-l'oeil illusions, hand-painted murals, original art paintings, and restorations that transform drab or difficult spaces into artistic sanctuaries.

Simona works on scales from miniature to massive, in indoor and outdoor settings. She first evaluates the space to determine the compositional balance it needs. Using high-end materials such as ecological paints and glazes, Simona applies her passion and expertise to the individual needs of each project.

Her culture, her travels and her spontaneous, vibrant personality all contribute to make each and every one of Simona's projects an individual and amazing success.

Her murals, trompe-l'oeil's, frescos and original paintings, on canvas or boards, can also be shipped anywhere in the world. Simona has worked in France, Switzerland, Hungary, England, Latvia, United States, and Canada. The blend of your ideas and her creative vision guarantee successful and beautiful finished products every time.

Lac Bleu, oil in canvas

TÖRTÉNELMI ÖNISMERETÜNK

JUHÁSZ IMRE

BEKÖSZÖNTŐ

Amikor egy sorozat elindul, illendő pár szót szólni az olvasóhoz, annak indokáról, s nem kevésbé céljairól. Az indok nem lehet kérdéses. Magyarok vagyunk, éljünk bár a Csonka-országban, Erdélyben vagy az „Óperenciás tengeren túl” és hittel valljuk, hogy – Szabó Dezsővel szólva – „minden magyar felelős minden magyarért”. Számot kell tehát vetni az akarata ellenére kisebbségben élő őshonos magyarság sorsával. A témáról – különösen az utóbbi 20 évben – sokan és sokfélét írtak, de viszonylag kevesen foglalkoztak azzal a jogi környezettel, amit az utódállamok eszkábáltak össze, néha – jogászi szemmel – zseniális érvekkel, és mind gyakrabban szánalmas és izzadságszagú jogi kontármunkával.

A cél pedig nem lehet más, mint a megismerés, mivel álláspontom szerint így fedezhetjük fel azokat a mozgatórugókat, amelyek sajnos az új többségi nemzeteket – tisztelet a kivételnek – nem éppen pozitív irányban befolyásolják (befolyásolták), amikor a magyar nemzetrészek megmaradásáról, fejlődéséről van szó. Szó lesz tehát jogtörténeti kérdésekről éppúgy, mint a jelenleg hatályos jogi szabályozásról és természetesen ennek kapcsán, a teljesség igénye nélkül, azért a mindennapi élet körébe tartozó események is helyet kell kapjanak az elemzésekben.

Sorozatunkban elsőként a felvidéki magyarság helyzetét tekintjük át. Territoriális sajátosság, hogy itt egy egész ország (Szlovákia) csak és kizárólag a történelmi Magyarország területéből szakadt ki. Szívünkhöz persze közelebb állna azt írni, hogy szakították ki és majd látni fogjuk ez esetben még nem is jogi nonszensz ezt állítani. Ettől függetlenül nem kívánunk e körben polémiát nyitni. Tudomásul kell venni, hogy az utódállami logika más rugóra jár. Szögezzük le – a jelen cikksorozat egészére is kiterjedően – a szerző mindazt, ami Trianonban és a többi békekötési helyszínen az I. világháborút (és sajnos a II. világháborút is ide kell értenünk) követően történt, igazságtalannak tartja, ahhoz sem az érintett területek magyar lakossága, sem a maradék Magyarország nem járult hozzá a jogrend által feltételezett módon, tekintettel arra, hogy az államközi viszonyban is hiányzott a szerződésalkötési szabadság. De az azóta eltelt évtizedek sajnos ténykérdésként is súlyos terhet jelentenek.

Írásunkat három nagyobb részre osztjuk. Elsőként a Csehszlovák állam megalakulásától a II. világháború végéig, másodikként Csehszlovákia végleges széteséséig (1992) terjedő időszakokat, harmadikként a jelenbe áttűnő szlovákiai viszonyokat mutatjuk be vázlatosan a magyarság szémszögéből.

AZ ELSŐ FELVONÁS

Az új (ekkor még nem létező) csehszlovák állam (illetve a nevében fellépők), jogi szempontból, komoly ámokfutásba kezdett már 1918 októberében. Pedig, hol van még a békekonferencia, hol van akárcsak a fegyverletétel?

Az ún. Csehszlovák Nemzeti Tanács már október 28-án alaptörvényt alkot (később ezt első alkotmánynak tekintették) és érdekes megoldással átveszi mindazokat az osztrák és magyar jogszabályokat, amelyek nem állnak ellentétben ezen első alaptörvénnyel. A magyarországi „csehszlovákok” csak október 30-án lépnek és Túrócszentmártonban kinyilvánítják, hogy a szlovák nemzet a cseh-szlovák nemzet része, miközben önmeghatározási jogot követelnek. Tehát szó sincs elszakadásról, pláne nem egyesülésről a csehekkel. Így tehát legalábbis vitás, hogy Magyarország szlovák többségű vidékeire mikortól hatályosulnak a csehszlovák „törvények”. Gondoljunk bele! Egy nem létező állam – a határoktól függetlenül – legitimációval nem rendelkező szerveivel alkot jogszabályokat... Arról nem beszélve, hogy az egyáltalán elszakadni vágyó szlovákok egy jelentős része egyáltalán nem volt csehszlovák tudatú és – ha egyáltalán elszakadást vágyott – nem feltétlen vágyott megszerzendő függetlenségét rögtön feláldozni a csehszlovákizmus oltárán.

A jogszabályalkotó kedv azonban nem török meg itt. A Csehszlovák Nemzeti Tanács november 13-án már ideiglenes alkotmányt fogad el, amely az október 28-i törvény helyébe lép. Ezzel a törvénnyel nemzetgyűléssé nyilvánította a magát a Csehszlovák Nemzeti Tanács és további érdekes jogi lépéseket tett. Pl. az osztrák általános polgári jogokról szóló 1867-ből származó 142. sz. tv.-t – amely többek között a nemzetiségi jogokat is tartalmazta – alkotmánytörvényként beemelte a csehszlovák jogrendbe úgy, hogy a magyarországi területekre nem terjedt ki.

1918. decemberében a 64. sz. tv. a szlovák nyelvet jelölte meg hivatalos ügyintézési nyelvként, és kilátásba helyezte, hogy „Szlovákiában” honos más nyelvek használatáról később történik szabályozás. Ezután következett a „békekötés” Ausztriával és egyben a kisebbségvédelmi szerződés aláírása Csehszlovákiával, amelynek bizonyos rendelkezéseit alaptörvényként kellett elismerni az új államnak¹. Annak 7. 8. cikkelye szabad nyelvhasználatot engedélyezett a magán- és kereskedelmi kapcsolatokban, a sajtóban és a nyilvános gyűléseken és a bíróságok előtt. Garantálta az etnikai vallási és nyelvi kisebbségeknek az iskolákat, vallási, szociális intézményeket – saját költségükön. Állami támogatást is kilátásba helyezett, de ehhez nem kapcsolódott alaptörvényi szintű biztosíték.

Ez a kisebbségvédelmi szerződés és a nyomában járó Alkotmánylevél megérne egy külön tanulmányt. Úgy vélem összehordtak benne hetet-havat, megígértek mindent csak alá legyenek írva a „békeszerződések”. És ezt persze nemcsak érezni lehet, hanem tények bizonyítják: az Alkotmánylevelet a „csehszlovák nemzet” fogadta el, de részben elismer

kollektív jogokat (131. § és 132.§) a nemzetiségek számára pl. az oktatás terén ahol jelentős hányada² él az adott nemzeti kisebbségnek. Rendelkezik az individuálisnak nevezhető állampolgári és szabadságjogokról, az állampolgári jogegyenlőségről.

Az Alkotmánylevélből még egy passzust idéznék: „Az erőszakos elnemzetlenítés semmilyen formája nincs megengedve” (134. §). Látnunk kell, azonban, hogy a jogi alapok meglehetősen semmit sem jelent, ha a gyakorlat fittyet hány a jogszabályokra. Így pl. a 20-as, 30-as években állami szolgálatba alig léphettek magyarok, lényegében nem alkalmazott magyarokat a vasút, a posta és a közigazgatás³. Kimaradtak a magyarok a földreformból (a kiosztott földekre szlovák telepesek érkeztek felhívva a kompakt magyar településeket⁴), és a magyarok oktatási lehetőségei is folyamatosan szűkültek.

A felvidéki magyarság kálváriáját csak néhány évre szakította meg az 1938-as államfordulat. E fordulat a negatív tendenciákat nem tudta megfordítani és nem tudta megakadályozni az inga – magyarság számára – sokkal súlyosabb visszacsapódását. Ez akkor is, ha tudjuk Csehszlovákia, e versaillesi torzszülött, zollstocként csuklott össze München után⁵. Csehszlovákia húszéves történelmében fényesen látszott mindaz, amit Carl von Ossietzky⁶ úgy írt le, hogy a kisebbségek kompenzációs tárgyak voltak, alkutényezők a háború utáni Európában.

Az 1939 tavaszán – immáron déli területei és a Kárpátalja nélkül felálló – önállóvá váló Kis-Szlovákia függetlenségét Németország garantálta. Ez meg is látszott a kb. 150.000 némettel való bánásmódban (államtitkárság, iskolai ügyosztály, szervezkedési szabadság). De maradt még az új állam keretein belül 100.000 magyar, 60.000 ruszin, továbbá zsidók cigányok, csehek. Az új szlovák törvények közül kiemelkedik az Alkotmánytörvény, amely „keresztény és nemzeti közösség”-ként határozta meg az új államot. Ennek 59.§-a kimondta, hogy a nemzetiségi csoportok a kormány által regisztrált politikai pártjuk közvetítésével vesznek részt. A 93.§ engedte a ugyan kulturális és politikai szervezkedést, de valójában a regisztrált politikai párton kívül más politikai érdekképviselőt nem engedélyeztek, tekintettel arra, hogy e párt az egész nemzetiségi csoport politikai akaratát képviselte⁷. Elismerte az Alkotmánytörvény a közéletben és az iskolában való szabad nyelvhasználatot is (94. §). Végül egy jogi érdekesség: E jogok csak és annyiban érvényesülnek, ha az illető anyaállam is biztosítja ugyanezeket a területén élő szlovákoknak. Ez a reciprocitás elve csak Magyarországgal szemben érvényesült. 1940-ben születik a 121. sz. törvény, amely a nemzetiségek politikai jogairól szól. A kormány a pártok tevékenységét korlátozhatta, ha és amennyiben a külállamban nem érvényesülnek a szlovákok kisebbségi jogai (8. §), azaz jogkorlátozással bír az adott nemzetiség anyaállama.

A MÁSODIK FELVONÁS

A háború után a két nép történelmében példa nélkül álló terror következett az újjáalakított Csehszlovákia részéről. Ezt nem lehet menteni semmivel. A korszakot, a teljes jogfosztás, részleges elüldözés, a büntetlenül maradt gyilkosságok korszakát a Benes-dekrétumok jelképezik a magyarság számára.

A teljesség igénye nélkül – a letagadhatatlan tényeket alátámasztandó - álljon itt néhány adat:

* kollektíven megfosztották a magyarokat és németeket állampolgárságuktól (Benes 33/1945. sz. dekrétuma alapján);

* Deportáltak a (cseh)szlovák hatóságok közmunkára hivatkozással (betegeket, öregeket, várandós nőket, diákokat is beleértve) katonai és csendőri erők bevetésével, két ütemben - saját statisztikájuk szerint - 9247, illetve 41.666 magyar embert (a magyar becslés szerint kb. 80.000 magyart érintett a deportálás)

* Elkobozták Benes 108/1945. sz. dekrétuma, illetve az SzNT 1945. évi 64., 104. sz. rendelete alapján – Szlovákia területén, azonos tartalmú jogforrás volt hatályban: 1945. évi 50. rendelet) – a teljes szlovákiai magyarság vagyonát, legyen az magánszemélyé, párté, egyesületé vagy más társulásé. Természetesen ezek a vagyontárgyak nagyrészt soha nem kerültek vissza jogos tulajdonosukhoz.

* Bezárták a magyarság iskoláit – szinte kivétel nélkül.

* Eltávolították a magyarokat (és németeket) az állami és más közhivatalokból, sőt, mint államilag megbízhatatlannak lényegében a magánalkalmazásukat is (SzNT 1945. évi 69., 99. rendelet) is tiltották. Bírónak, ügyvédnek és közjegyzőnek is csak szláv nemzetiségű, nemzetileg és politikailag megbízható személyt lehetett alkalmazni (SzNT 1945. évi 82. rendelet).

És a sort hosszan lehetne folytatni, hiszen a jogfosztó intézkedések az ideiglenes nemzetgyűlési választásokkal sem értek véget, inkább fokozódtak (pl. a nemzetgyűlési választásokon sem aktív, sem passzív választójoggal nem rendelkeztek a magyarok az 1946. évi 28. tv. alapján). Ezt azért kell megemlítenünk, mert az ideiglenes nemzetgyűlés az 57/1946. sz. alkotmánytörvénnyel az eredeti hatály megtartásával törvényerőre emelte a Benes-dekrétumokat.

Hangsúlyozni kell, hogy - minden szlovák törekvés ellenére - a Benes-dekrétumok nem a békerendszer részei, hanem egy ördögi nemzetállami akció az őshonos kisebbségek felszámolására. Több, mint 60 évvel a II. világháború befejezése után egyébként sincsenek vesztesek és győztesek, csak jogsértők és áldozatok – azaz emberek.

Benes dekrétumainak világából csak felfelé vezethetett út. Ez azonban nem volt gyors és nem volt egyértelmű. Mert a nemzetiségi elnyomás lényegében ma is tart. Legfeljebb az eszközök finomodtak. Benes gyermekei és unokái azóta is szilárdan tartják hatalmukat. De térjünk vissza a 40-es évek végéhez. 1948 májusában új alkotmányt fogadnak el, amit Benes nem ír alá és júniusban lemond. Megszűnik a

lakosságcsere és október 12-én a Minisztertanács úgy dönt, hogy a magyarok állampolgárságot kaphatnak. A 245/1948 sz. törvény szentesíti ezt a döntést. Érdekes, hogy a törvény indokolásában döntő érv a Magyarországgal való jószomszédi viszony és baráti viszony erősítése. 1954-ben pedig a reszlovákizáció hivatalos végét jelezte egy párthatározat. Tehát nem jogszabály, csak egy rendszerfüggő döntés. A sok szenvedés és terror azonban megtorlatlan marad. A háttérben lévő 1956 júliusi alkotmánytörvény és az 1960-as Alkotmány lényegében egyformán „rendezte” a nemzetiségi kérdést, állami feladattá téve magyarok és ukránok (1960-tól a lengyelek is) anyanyelvi oktatásának és kulturális fejlődésének biztosítását.

A prágai tavaszig a jogi környezet nem változott. Itt azonban álljunk meg egy pillanatra! 1968 legendává nemesedett. Ez az ébredés azonban a szlovákiai országrészben csak felemás volt. Kezdetől fogva nacionalista felhangok kísérték és bár ekkor az ellentét a csehek és szlovákok között jelentkezett élesen (és az ország föderalizálásával oldódott meg átmenetileg) ez nem akadályozta meg a szlovák nacionalista erőket abban, hogy nyíltan provokálják a magyarságot. A 143. sz. alkotmánytörvénnyel belső ügyeiben önállóvá váló Szlovákia nacionalista vezetőkkel és szélsőséges nacionalizmusra egyre inkább hajló polgáraival komoly veszélyt jelentett a felvidéki magyarságra.

A 144-es sz. alkotmánytörvény volt hivatott a nemzetiségi jogokat garantálni. Szabadon lehetett immár nemzetiséget választani, Volt már jog a saját nyelven történő művelődésre, kulturális fejlődésre, társulásra a nemzetiségi kulturális-társadalmi szervezetekben, nyelvhasználat deklaráltatott a közigazgatásban.

A szlovák államiság izmosodása nem hozza magával az 1960-ban átszervezett közigazgatás változását. A három kerületben (Ny-K-K) kis járások helyett ún. nagyjárasokat szerveztek. Az a 13 járás (és Pozsony, Kassa), amelyben a magyarság kb. 90%-a lakik, úgy került kialakításra, hogy a magyarság az adott járáson belül kisebbségben maradjon Ez kettő kivételével sikerült is.

Bár a 144-es alkotmánytörvény államalkotónak ismerte el a nemzetiségeket (már a németet is), valódi kollektív jogok ebből nem következtek (1. cikk). Erre játszott rá a 143-as alkotmánytörvény, amely szerint Csehszlovákia, két egyenjogú testvéri nemzetnek a csehnek és a szlováknak a szövetségi állama (1. cikk). Tehát az alkotmánytörvény lényegében csak individuális, egyedi jogokat szavatolt. Ugyanakkor legalábbis vita tárgya lehetett volna egy jogállamban (de nem a szocializmusban, ahol Duray szavaival élve: kettős elnyomásban élt a felvidéki magyarság) a kollektív jogok kérdése. Ugyanis a 144-es alkotmánytörvény nemzeti közösségek alapvető jogait taglalja. Mi más lehetne pl. a társadalmi szervezetekben való egyesülés joga?

De az ördög a részletekben volt és van. Ha pl. az oktatást

nézzük az 1983/84-es tanévben a 340 magyar (részben magyar) tannyelvű óvodában 630 osztályba 16 084 gyerek járt és ez az összes óvodás 6,8 %-a. Kb. a gyerekek 1/3-a eleve szlovák nyelvű óvodába járt. A 12-os magyarságot tekintve ez alacsony szám. Még akkor is, ha óvodás korcsoportban a gyerekek 8,6%-a volt magyar⁹.

A '80-as évekre durvult a hangnem, lényegében összehangolt támadás indul a magyar iskolaügy ellen és mindazok ellen, akik szavukat ez ellen felemlik a magyarság soraiból. A szlovák Kormány 1983. november 25-i ülésén olyan tv.-javaslatot hagy jóvá, amely szerint ezután a szlovák iskolaügyi minisztérium engedélyezi majd, hogy a nemzetiégi tannyelvű iskolákban mely tárgyakat kell pl. magyarul, vagy szlovákul oktatni. Több, mint 10000 levélben tiltakoznak a magyar szülők, állást foglalnak a CSEMADOK vezetőségi tagjai és a csehszlovák miniszterelnök bp.-i látogatásán is kap hideget-meleget. Duray, Gustáv Husakhoz, a CsKP első számú vezetőjéhez fordul levelében a sovinizmus veszélyére hívja fel a figyelmet (nem is kell sokáig várni letartóztatására. A csehszlovákiai magyar kisebbség jogvédő bizottsága tevékenysége, ismert, viszonylag jól dokumentált, így nem térnék ki Durayék kálváriájára, de azért 470 nap börtönben, ítélet nélkül, tiszteletreméltó).

A tv.-javaslat átmenetileg megbukik, de Juraj Busa szlovák oktatási miniszter akként nyilatkozik, hogy majd rendeleti úton valóra váltják a tv.-ből kihagyott két bekezdésnyi szövegrészt. Tiszta beszéd.

Néhány szót kell még ejtenünk a nyelvhasználat egyéb területeiről is. A nemzetiség által lakott területen az adott nemzetiségi nyelv egyenjogúnak deklaráltatott a cseh vagy szlovák nyelvvel. A végrehajtási jogszabály azonban elmaradt (pl. számarány). 1972-ben akként rendelkeznek¹⁰, hogy a vészjelzéseket és a figyelmeztetéseket magyarul is fel kell tüntetni. A nemzeti bizottságok tárgyalási nyelvét nem szabályozták, így azokban a szlovákot használták. A kétnyelvűség tolmáccsal és fordítással többé kevésbé működött a bíróságokon¹¹. Nagy volt a bizonytalanság az utca-névtáblákkal is¹². Nincs kétnyelvűség a gyógyszeripar termékein és a vegyszerek vonatkozásában (mint ahogy más kiskereskedelemben forgalmazott termékek esetében sem).

Szlovákia 1993-as önállóvá válásáig a helyzet már érdemben nem változott, ami a jogi környezetet illeti. Az elmúlt 20 év már egy másik – nem túl szívderítő – fejezet.

HARMADIK FELVONÁS

Az önálló Szlovákia fennállása óta sokat tett azért, hogy romoljon a kisebbségi magyarság sorsa, és romoljanak a szlovák-magyar kapcsolatok. Gondoljunk pl. a Duna elterelésére Bős-Nagymarosi vízlépcsőrendszer apropóján vagy nyelvtörvényre, amely teljességgel visszaszorította a magyarság közösségi nyelvhasználatát. Ellentmondó rendelkezéseivel, a büntetés kilátásba helyezésével a jogászai munka teljes degradálása az elnyomó rendszer szolgálatában.

Mindez azonban eltöri a kettős állampolgárság elleni harchoz képest. Mint ismeretes Magyarország új kormánya 2010-ben első intézkedéseinek egyikeként megvalósította a határon túl élő magyarság kedvezményes állampolgársághoz való jutását. Régi adósságot törlesztett ezzel, mivel a korábbi „békeszerződések” megfosztották állampolgárságuktól az elcsatolt területeken élő magyarokat. Most – a leszármazókra is kiterjedően – lehetőségük nyílt a kedvezményes visszahonosításra. Magyarország szomszédai közül csak Szlovákia tiltakozott és magyar irredentizmus rémképét vizionálva egyedülállóan súlyos lépéshez folyamodott. Törvény (250/2010 sz. tv.) született arról, hogy aki megszerzi más állam állampolgárságát, az automatikusan elveszti a szlovákot. De közelítsük meg a kérdést jogi oldalról! A szlovák alkotmány leszögezi: Saját akaratán kívül senkit sem lehet megfosztani állampolgárságától. [5. cikk (2) bek.] Ezzel ellentétes a 250/2010 sz. tv, illetve az ezzel módosított állampolgárságról szóló törvény. A tettek beszélnek. Több, mint százan veszítették el szlovák állampolgárságukat e jogszabály alapján. És hiába volt azóta kormányzati ígéret is arról, hogy ezt megváltoztatják, de eddig nem vezetett eredményre egyetlen próbálkozás sem. Most próbaperekre várunk.

A sovén szlovák erők mindent blokkolnak, ami egy kicsit is javítaná a felvidéki magyarság közérzetét. Egyetlen példa. A szlovák törvényhozás hosszas huza-vona után 2011 júniusában elfogadta az új kisebbségi nyelvhasználati törvényt. Ez önmagában is karikatúra, hiszen 15%-ra csökkenti a kisebbségi nyelvhasználati kvótát, de ezt csak 2022-től lehetne alkalmazni, mert két egymást követő népszámláláson kell hozni a 15%-ot... A szlovák köztársasági elnöknek ez is sok volt. Megvétózta törvényt, mert szerinte alkotmányellenesen diszkriminálja a szlovákokat. Az elnök Gasparovic és a korábbi kormányfő, Fico vagy a sovén pártvezér Slota garancia a magyarság elnyomására. Ötletekben nincs hiány. Kicsinyesség és műaggódás. A sík terepen (értsd: a magyaroklakta déli sávban) lévő települések kisebb állami támogatásától kezdve a településrészek neveinek kötelező szlovák nyelvű használatán át a körzeti közigazgatási hivatalok számának csökkentésére vonatkozó belügyminisztériumi tervekig – van minden. A négy bezárásra ítélt hivatalból három a magyarságot sújtáná, hiszen az összevonásokkal arányszáma a 20%-os küszöb alá csökkenne (pl. Kassa-környéken) vagy aránytalanul messze kéne utaznia ügyintézési céllal (pl. Párkányból Érsekújvárra, 80 km-re). A sor most is szinte végtelen. A nemrég befejeződött népszámláláson rengeteg visszaélésre derült fény és még többre valószínűleg nem. Visszatérően azok az idők, mikor az emberek nem merték megvallani magyarságukat retorziótól, kitelepítéstől, állampolgárságuk elvesztésétől félve. A magyar szóért megvert lány, Malina Hedvig meghurcoltatása is hozzájárul ehhez minden bizonnyal. Mindeközben még a lelki vigasz sem adatik meg, hiszen. évtizedek óta hiába könyörögnek az önálló magyar

katolikus püspökségért a magyar hívek.¹³ A kb. 370000 magyar katolikus hat egyházmegyében van elszórva és mivel a közigazgatásban is következetesen Észak-Dél irányban felosztott az ország, esély sincs jelenleg értelmes, fokozatos és kitartó munkára és az egyházi vagy állami önkormányzat kivívására.

Zárszóként jól esne néhány biztató adat vagy gondolat. Nem tudok ilyennel szolgálni. Nem értem az elvadult szlovák nacionalizmust, nem értem, hogy 900 év békéje, nyugalma után miért gondolják azt, hogy el kell tüntetni a magyarság maradványát is a Felvidékről.

És félve mondom, nem értem a felvidéki magyarságot sem. Az Európai Unióban, 10-20-30 km-re a bárhol átjárható magyar határtól, miért fogy a magyarság ilyen ütemben, miért jár sok magyar gyerek szlovák iskolába, miért nem állnak ki hangosabban jogaikért.

Félve mondom, mert a szocializmust internacionalista módon építő Csonka-Magyarországban nőttem fel, ahol ugyan nem „illett” hangsúlyozni a magyarságot és gyanús volt minden, ami magyar, de kétségtelen, hogy nem éreztem bőromon a nemzetiségi kisebbségi lét mindennapos terhét, a megaláztatásokat, a kitelepítéstől rettegő ősök intó szavait, zsigeri félelmét. Félve mondom, mert nem szeretnék ítéletet mondani kívülről senki felett, de van arra példa, hogy meg lehet maradni ellenséges környezetben is, szegénységben is, elnyomásban is. Koszovó, Baszkföld, Dél-Tirol azt mutatja, hogy van kiút. Ezt a kiutat a magyarság megmaradásának, erősödésének ügyét komolyan felvállaló helyi erőknek kell megtalálnia és a (remélhetőleg csak politikai) harcot megvívnia. Az anyaország (talán újra lehet így nevezni) elképzeléseik megvalósításában bizonyára segítségükre lesz. Háborúinkat az elmúlt száz évben rendre elvesztettük, de a békét még megnyerhetjük.

LÁBEGYZETEK

¹ Ezt Alkotmánylevélnek nevezték.

²A jelentős hányadon nem lehet tudni, mit kell érteni. A későbbiekben hozott 1920. évi 122. sz. tv. a nyelvhasználati jogról a korábban hevesen támadott 20%-os arányt jelölte meg hivatalos nyelvhasználati küszöbnek. Ezt az arányt cseh nemzeti erők már 1918 előtt akként aposztrofálták, hogy az az elnemzetlenítés eszköze. Hatalomra kerülve persze már megfelelt nekik.

³ Pl. a vasútnál 0,18 % volt a magyarok aránya (Ld. bőv.: GYÖNYÖR JÓZSEF: Terhes örökség. Madách-Pozsonium Pozsony, 1984. 25. p.

⁴ A mérleg ugyanazon serpenyőjében – de másik irányból ráhelyezve – a több, mint 100.000 elüldözött magyar sorsa van, akiket lényegében 5 napi élelmükkel indítottak útba (Szlovákia igazgatásával megbízott teljhatalmú miniszter 121/1919/4397/1919 adm. sz. rendelete, 139/1919/4397/1/1919 adm. sz. rendelete,)

⁵ Ezen nem is lehet meglepődni. Kamil Krofta csehszlovák külügyminiszter mondta a következőket: A köztársaság a cseh és szlovák lakosság műve. Elsősorban az a feladata, hogy nekik adjon lehetőséget a teljes nemzeti életre. Ez számunkra az állammal szemben és az államban külön jogokat biztosít, melyekre nem tarthatnak igényt a köztársaság területén élő más nemzetiségek tagjai.”¹ Ehhez nem kell és nem lehet hozzátenni semmit.

⁶ CARL VON OSSIETZKY (3 October 1889 – 4 May 1938) was a radical German pacifist and the recipient of the 1935 Nobel Peace Prize. He was convicted of high treason and espionage in 1931 after publishing details of Germany's alleged violation of the Treaty of Versailles by rebuilding an air force, the predecessor of the Luftwaffe, and training pilots in the Soviet Union. In 1990 his daughter, Rosalinde von Ossietzky-Palm, called for a resumption of proceedings, but the verdict was upheld by the Federal Court of Justice in 1992

⁷ Ld. bőv.: ESTERHÁZY JÁNOS: A kisebbségi élet hatása a magyarságra (előadás a debreceni nyári egyetemen), közölte az Esti újság 1941. augusztus 17-19. In.: Cselekedjünk mindannyian egyetértésben és szeretetben (szerk.: Kövesdi János és Molnár Imre) Pannónia Könyvkiadó, Pozsony 1992

⁸ 1960-ban, 1956 júliusához képest, kimaradt a gazdasági élet kedvező feltételeinek megteremtése (20. cikk).

⁹Ld. bőv.: GYÖNYÖR JÓZSEF: Államalkotó nemzetiségek. Madách, 1989 159-161. p.

¹⁰ SzSzK kormánya 1972 május 10.- 211. határozata

¹¹ 1964. évi 99. tv. (Pp.) 18. §., Pl. hivatásos bírák 5,3 %-a volt magyar (31 fő) és 3,8% (18) ukrán

¹² pl. 1982.-ben csak Dunaszerdahelyen, Nagymegyeren és néhány kisebb helységben voltak kétnyelvű utcatáblák

¹³ Az egyik szlovák püspök szerint anyanyelvű mise helyett elég lenne, ha annyi hangzana el magyarul a misén: „Dicsértessék a Jézus Krisztus!”

KALEIDOSCOPE PUBLISHING

AZ ÖN ÉLETE IS TÖRTÉNELEM! MESÉLJE EL UNOKÁINAK IS!

KÖNYVÉT MI KIADJUK MAGYARUL, ANGOLUL VAGY KÉT NYELVEN.

KÉZIRATÁNAK FORDÍTÁSÁT VÁLLALJUK. EMAIL: rosacae@hotmail.com

416 491 4631

IN MEMORIAM
SCHULEK ÁGOSTON (1943 - 2011)

A hazai és nemzetközi sportvilág, az atléták nagy családja megrendülten búcsúzik Dr. Schulek Ágostontól.

Az élet kegyetlen gyorsasággal szólította el, sokrétű tevékenysége befejezetlen maradt – de élete teljes volt. A sport, az atlétika, a tanítás közegében – és az örök polgári értékek továbbadásában is mindig a legjobbat kereső igazi tanárra, kiváló edzőre, sportdiplomatára, családapára, kollégára, barátira emlékezve íratja a sorokat a megváltoztathatatlan.

Dr. Schulek Ágoston nyolc gyermekes családba született, a József Attila gimnázium után a Testnevelési Főiskola tanári és atléta szakedzői szakán végzett. Versenyzőként rúdugrásban hétszer javított országos csúcsot. Egyéni csúcsa 490 cm. Háromszor nyert magyar bajnokságot, tizenötösörös válogatott. 1963 - től öt évig a TFSE, majd a Vasas SC sportolója, 1970-ben 9. helyezett volt a fedett pályás Európa-bajnokságon. A sikeres versenyzői pályafutást eredményes edzői, tanári, sportvezetői pálya követte.

Oktatói munkája mellett 1970-től Vasas, majd a TFSE edzője, négy évig dolgozott a kuvaiti válogatott ugróedzőjeként, 1987 és 1989 között a magyar atlétaválogatott szövetségi kapitányi feladatait látta el. Mesteredzői címet kapott, bajnokok és válogatottak sorát nevelte...Tanári pályáján számára meghatározó volt a TF, a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar Atlétika Tanszék docense, majd 1990-től négy éven át az egyetem általános és tanulmányi rektorhelyettese volt. 2000-től a gödöllői Szent István Egyetem sportigazgatójaként, majd a Testnevelési tanszék vezetőjeként foglalkozott a hallgatókkal. Az utolsó időig oktatta a jövő testnevelőit, edzőit - nemcsak a szakmára, hanem az általa helyesnek tartott életútra is. A sportért, az atlétikáért való tenni akarás, az edző munka mellett sok feladatot adott sportvezetőként is Schulek Ágostonnak. A versenyzőkkel, edzőkkel és a vezetőkkel mindig empatikus és segítőkész baráti kapcsolata a MASZ elnökeként sem változott. A szövetség első embereként több mint 11 évig irányította a sportágat, tevékenységét tiszteletbeli elnöki címmel ismerte el a hazai atlétika közössége. A Gyulai István és Zsivotzky Gyula Alapítvány a Magyar Atlétikáért kuratóriumi elnökeként is

aktívan részt vett a magyar atlétika mindennapjaiban. Tagja volt a Magyar Olimpiai Bizottság elnökségének (1991-2001 és 2009-től napjainkig), négy éven át a szervezet alelnökéként szolgálta az egyetemes magyar sportot. Tudása és rátermettsége révén lehetősége volt az atlétikáért nemzetközi szinten is tenni, 1995 és 2007 között az Európai Atlétikai Szövetség (EAA) alelnöke volt. 2008-ban megkapta a szövetség tiszteletbeli örökös tanácstagja elismerést.

Dr. Schulek Ágostont a hazai és nemzetközi atlétikai élet kiemelkedő vezetési és szervezési munkájáért a Nemzetközi Atlétikai Szövetség veterán jelvényével - a magyarságot, a társadalmi megújulást szolgáló magatartásért a Széchenyi Társaság díjával ismerték el.

A sportágért, a fiatalok neveléséért végzett munkája mellett jelentős feladatokat vállalt a magyar nemzet megújulásáért: a Magyar Örökség és az Európai Egyesület elnökeként a hazaszeretet, hit, a tiszta, megalkuvás nélküli élet volt a vezérelve. Közel húsz éve a TF Esték értékeket adó összejöveteleinek alapítója és szervezője, kezdetektől a Civil Összefogás Fórum szóvivője volt.

Schulek Ágoston elment. Mindig optimista, derűt és tenni akarást sugárzó alakját sokáig keresni fogjuk az atlétikai pályákon, a megbeszéléseken, a baráti összejöveteleken. A családjáért és a közösségért élte szép és tartalmas életét - és az atlétikáért, amelynek minden tagja tudta, bármikor bizalommal fordulhat hozzá. Szellemissége, stílusa, tevékenysége velünk marad – és biztos, hogy fentről, a sajnos egyre nagyobb létszámú Égi Tanácsból vigyázó szemét továbbra is szeretett sportágán tartja.

Dr. Schulek Ágoston életútját, személyiségét, atlétikáért végzett tevékenységét a sportág nagy családja nem fogja elfelejteni! (ML, MASZ)

SCHULEK ÁGOSTON LELKI ÜDVÉÉRT

Schulek Ágoston, aki az elmúlt húsz esztendőben szinte minden fizikai és lelki energiáját bevetve küzdött az igazi rendszerváltozásért, a nemzeti Magyarországért, most nehéz napokat él át. Beteg.

Kondor Katalinnal Róla beszélgettünk, arról, hogy edzett, erős lelke talán mégis beleroppanhatott egy döntésbe.

Mit tehetnének érte?-töprengtünk.

Azután felhívtam mobil telefonján. Hosszú csengetés után felvette. Jólesően, halk szavakkal köszöntö a mielőbbi felépülését óhajtó jókívánságainkat. Megkérdeztem tőle, mivel-miben segíthetünk?

Elcsendesedett. Aztán megszólalt és alig hallhatóan azt felelte: - Imádkozzatok értem!...

Imádkozzunk érte, kedves Barátaink!

Kondor Katalin
M. Szabó Imre

Budapest, 2011. szeptember 11.

LOSONCI MIKLÓS

MAGYARORSZÁG VADÁSZATA - DIÓHÉJBAN

Honfoglaló őseink a Kárpát-medencében szinte összefüggő tölgyerdőt találtak. A hegységeken és dombságokon kívül a Kisalföldön, Nagyalföldön, beleértve a Hortobágyot is, és honosak voltak a ragadozók is. Eleink farkas-, de méginkább hiúzbor kacagányt (háti bőrt) viseltek, bölény- vagy medvebőrrel takaróztak.

Ezer esztendő alatt nemcsak a házára lelt népesség száma növekedett harmincszorosára, hanem a természet is megváltozott: az erdők és nagyvadak visszaszorultak a hegyvidékekre, a nagyragadozók pedig eltűntek. Ez a folyamat nemcsak a magyarok történetében ismert, hiszen Angliában már a csiszolt kőkorszakban (neolitikumban) végbement, ahol kőbaltákkal irtották ki az őserdőket, a középkor elején ijakkal lötték ki az utolsó vaddisznót a brit szigeteken. Akárcsak nálunk, ott is a róka maradt fenn mint legnagyobb szőrmés ragadozó.

A vadászat mindennapi szokás maradt a magyarok körében is. Szent István fia, Imre herceg vadászat közben lováról leesve vesztette életét, Zrínyinek sebzett vadkan vágta el nyaki ütőerét, Arany János Toldija nádi farkasokkal verekedett. A végtelen mezőségeken viszont már solymokkal, hálókkel fogták a foglyot, hójával, agarakkal a nyulat. A technikai forradalom megkönnyítette a vadak elejtését is - elültöltő, majd hátültöltő sörétes puskák jöttek be divatba.

Az ország 85%-án már csak apró vadak maradtak fenn - milliós mennyiségben. A szocializmus aztán ezekkel is elbánt. Ötven év alatt a kihalás szélére sodródott a fogoly, a gépek elpusztították tojásaikkal együtt, és századrészére csökkent a nyúlállomány. A vegyszerek megmérgezték mindent. A kisparcellák helyén keletkezett monokultúrás gabonaföldeket viszont újra benépesítették az őzek és a vaddisznók. A hegyvidékeinken, főleg a szlovák határ mentén, szórványosan megjelent a hiúz, farkas és a medve. Ritkaságuk miatt szerencsére egyik sem vadászható. A farkas volt egyébként a lajka - malomut, szánhúzó kutya-, husky és a farkaskutya őse. A legtöbb kutyafajtánk az ölebeaktól az agáron át a bernáthegyiig a sakáltól származik, amelynek amerikai rokona a koyote, afrikai rokona pedig a panyókás sakál. Ezt az állatot régen réti vagy nádi farkasnak, toportyánféregnek hívták. Érdekességként jegyzem meg, hogy "Üvölt, mint a fába szorul féreg" mondás jelentése: üvölt, mint a sakál, amelyikre ráesett a rönkcsapda. A vascsapda előtt facsapdát használtak a prémesállatok elejtésére. Az utóbbi időben Magyarországon a csapdázás minden fajtája tiltott, hasonlóképpen a vadak mérgezése is. Hús évvel ezelőtt nálunk még nem létezett a sakál, ma már elterjedt az egész országban és vadászható is fegyverrel.

A vadászat-halászat mai állása szerint a robbantás és mérgezés kivételével a halászat minden formája törvényesen

megengedett Magyarországon. Azonban a kételtűek és a hullófajok védettek.

Négyszázhárom honi madárfajtánk egy százaléka hasznosítható vadászattal, másik egy százaléka a szaporodási időszak után irtható puskával, mert fészekrabló természetű. Szarvasból és vaddisznóból sokkal több fordul elő, mint amennyit az erdő- és mezőgazdálkodás el tud viselni. Ezek a vadak hatalmas károkat okoznak, de érdekes módon, a vadászok nem hajlandók több egyedat kilőni belőlük, sőt, szinte elviselhetetlenül keveset. Közben az erdők aránya az utolsó fél évszázad alatt 15%-ról 25% fölé emelkedett a mezőségek rovására...

ERDÉLYI MOZAIK

"Fenyő, fenyő, árva magyar fenyő,
Mért sír a szél a csíki hegyeken?" (Székely kesergő)

Húsvét előtt van Székelyudvarhelyen a bárányvásár. Ilyenkor semmi mást nem árulnak... A bárányok bégetése szinte fülsiketítő. Az egész piac területén lovasszekerek állnak... Az eladók és vevők egyaránt fekete karakül kucsmát, fényes csizmát, szürke székelyharisnyát (posztónadrágot) és kozsokot (rövid posztókabátot) viselnek. A lovak ropogtatják az eljűk rakott szénát. Szenvedélyes alkudozás folyik mindenhol. Rengeteg beszéddel, ritka üzletkötéssel.

A kép felejthetetlen. Körülöttünk a nyüzsgő vásár, mellettünk a hólétől megáradt, zúgó Küküllő. Partjai telis-teli "nemzetiszínű" almafavirágokkal, zöld levélkéekkel. "Végre, végre megfordult a világ./ Zöld ablakban piros-fehér virág." (Újkori népdal, szerk.) Háttérben a hófehér Hargita - másnapi úticélunk. Előtte a város.

Következő nap reggeli után indulunk. Ilyenkor van a süketfajdok dürgése. Az alpesi kakasok fán, a kárpátiak földön dörögnek. Az utóbbit nehezebb "beugorni", mert a földön hamar odébb tud állni. Négyszólamú versének utolsó tagja a "köszörülés." Akkor teljesen süket. Két ugrásra van idő. Vadászatra persze nem is gondolhatunk. Egy kakaslövés ára egy öreg autóéval (volt) egyenlő. Csak hajnalban volt dürgés, tehát ahhoz éjjel előtt kellett volna elindulnunk. Reménykedtünk, hogy így is látunk "vadpókát", székelyül ez vadpáva, magyarul siketfajdok, de csak pulykaláb méretű nyomaikat követhettük a lucfenyős régió fölött. A lábukat is toll borítja, mint minden fajdféléét, egészen a körmökig, amitől a nyomok sokkal szélesebbek, mint a tyúkféléké, amelyek a fajdokkal ellentétben nem hideg, hanem meleg környezetben élnek.

A bükkösben már alig van hó. A fenyvesben már egyre nagyobb. Itt nem a gyalogfenyő honos, hanem a boróka. Az is teljesen elfedve hóval... ha felette járunk, beszakad a vékony hóréteg, és hónaljig süllyedünk a bokorba. Alig haladunk. Hóraf (hótalp) kellett volna, vakító fehérség, fölöttünk a kék égbolt. A ruha szó szerint leég rólunk, mire felérünk a csúcsra. Persze, nyáron ötször könnyebb a feljutás. Ahogy a szegény cigány mondta, "Száz télnél is jobb a nyár"...

DOBOS MARIANNE

SAY: "WHO ROLLS AWAY THE STONE?"

"Who rolls away the stone?" – was the name of my booklet published in 2008 dedicated to the honour of the conference named "Veritatem facere in caritate" and organized to commemorate the three hundredth anniversary of friar Kelemen Didák's birth and the twenty-fifth of his priesthood.

That was followed by several other books and conferences. The last two ones were dedicated not only to the memory of the 18th century Hungarian monk but that of the one hundred and twenty-fifth anniversary of the birth of the 20th century Minorite martyr of Poland.

Why was it so?

Many of my writings have tried to give the answer to the above and the reader of this booklet will certainly come across some of them to reveal why I have bestowed all my energy on the research of the life and circumstances of the death of Friar Woiciech Topoliński the Minorite postulator. Of whom in the beginning I only knew that in the last days of peace he visited Miskolc too, to foster the old desire of the citizens of the city having tried many times with no success to collect the documents concerning the raising to the altars of the Church of the 18th century church-building Minorite monk, Kelemen Didák. Then, following the invitation of archbishop Sapieha, he left for Poland to do the same concerning similar deeds of other saints in Poland. After that he visited his hometown in Pomerania raising many arguments in its history. Imprisoned by the Gestapo in the first days of the war he then disappeared from the sight of those interested in his activities. What would take him on the soon so important route for refugees from Poland to Hungary, to his hometown and why should the Gestapo consider the professor of theology of Polish origin then citizen of America and Italy, a Minorite monk arranging the documents of would be saints to be so important, as to spirit him off in a wink. Did he really arrive at a wrong place at the wrong time, with his devoutness, so as not to sense the walls around which he bumped against? Or did the canonical matters just serve as a good cover for his humanitarian mission to save individuals and nations? I started to investigate. His fate soon integrated into my personal ambitions so much that I had a felling – shared with many of my friends – that he is my "uncle from Poland". In the name of the six million Polish victims of World War II he addresses me personally with the lyrics of the poet Herbert Zbiegniew begging:

You cannot leave me
Now when I'm dead
And I need your affection.

Affection on his behalf is not left without affectionate return.

I have received many and generous presents "due" to

it. Were I able to collect and publish them, they would resolution a bulky book even if it were the summary and publication of the findings of my research only. Not to speak of the possible impact of the launching of a transnational research project, manifesting a fundamentally different historic perspective, focusing on the speakable rather than disguising the truth or clear lies, investigating and telling the truth at any cost even if the truth-content of the findings revealed should offend great power interests.

Then World War II broke out and I turn again to Zbiegniew:

Those days had the colour of raspberry
Glittering like the uhlan lancer
In the megaphones
Songs were sung
About the Poles and bayonets
The tenor cut every verse
As if with a whip
The list of the first living torpedoes were dug in
Who then nota bene
For the six years of the war
Were profiteering with bacon
The rueful "dud shells"
The chief like a baton
Arched his eyebrows
we won't give a button
The buttons were laughing:
We won't give, won't give the boys
Who'd been sewn close to the grass of the meadow
And the buttons... Let's see the button of Katyń
Only the uncompromising buttons
Outlived the witnesses of the sin
They erupt from the depth
To commemorate their repository

Thinking of the role of the buttons I refer to György Gömöri. Herbert much later wrote a poem whose title was precisely "Buttons". The poem is dedicated to the memory of Captain Edward Herbert the poet's uncle who was executed in Katyń. As we all know the Russian government has admitted the massacres executed by the soviet military authorities in the woods of Katyń near Smolensk in 1940 and that the brutal murder of thousands of Polish military officers swells the number of crimes committed by Stalin and his regime. The poem about the Buttons which I translated into Hungarian in 1991 is the testimony of the inorganic material about the crime. The buttons made from inorganic material do not rot in the soil like the organic body of the victims so being able to survive to testify to the fact of crime.

I have been treasuring one of their duplicates wearing it on the lapel of my best suite. Those buttons are the symbols of memory but they also commemorate the victims of the Polish government plane which crashed on April 10, 2010. I made my contribution of sympathy to the event with the paper entitled "God can only be summoned by God".

“How could our God Almighty, the Lord of History have let all that happen?” – a frequently asked question by those looking back on the history of the 20th century.

How was it possible that after the hell of World War I the leaders of the countries let a cataclysm break free, which destruction would go far beyond the impact of the conflicts of 1914 – 1918? What could the Holy See do there?

Pope Pius XII determined his own role in his speech delivered on the occasion of the accreditation of the ambassador to the Belgian government a couple of days after the shooting started. “Until the very last minute of the breaking out of the conflict we had not missed an opportunity to do what we could by begging, public warnings, building secret or direct connections to reveal the gravity of the danger to the nations and lead them to the one and only honest solution of talks firmly based on the eternal justice of Christian love and peace.” As every effort had proved to be wasted, the Pope could not do anything but make the following statement: “We do not cease to follow the events with full attention and as far as our powers are concerned, like any time before, we support every move to foster peace-making so much honoured by everyone, between the nations at war. Until it is possible let us at least lessen the sufferings of the present and future.”

Was that enough? What did and what could St Peter’s descendants have done in that century of bloodshed? How many unfair attacks are targeted against His Holiness Pius XII, while none, however justified, against President Roosevelt or Winston Churchill?

At present we can write that Saint Pius X is the only saint from among the popes of the 20th century. He was raised to the altar by Pius XII initially in 1951 and finally in 1954. Giuseppe Sarto was born in Riese, a small village in Italy in 1835. Not only did he come from a simple family but his life was exempt from any particularities until on 2 August 1903 he joined the conclave as a cardinal least likely to become pope. Then he launched a new ecclesiastical policy whose consequences will prove, to our greatest amusement, how much could have happened indirectly to overcome the powers of Satan.

He became pope at the age of sixty-eight having completed almost all the ranks of the clerical ladder before. Living the weekdays of the clergy he personally could see and experience all the interior of clerical existence. He found the remedy for the problems in a renewal from the inside, which was well characterized by his papal slogan of: “Omnia instaurare in Christo! –To restore everything in Christ!” “Trusting in the mediation of the sanctity of the popes holding the name of Pius, meaning holy, benign, who had cultivated honour to the name with their virtuous lives and had protected the Catholic Church with strong arms but gentle heart they all wanted to follow their example but most of all that of Saint Pius IX.

At the conclave fifty cardinals out of sixty-two voted

for him, which he considered as a manifestation of God’s will that is why he accepted the mission but at once invited the cardinals to cooperation: “Help, I beg you to help!” Every piece of human help was crowned by the grace of God.

Looking back on the further history of the 20th century we can detect a whole row of miracles in the meetings, friendships, contacts born as very important side-effects of the attempts made despite insurmountable difficulties, hopeless situations promising anything but the slightest hope of success.

How did it all begin?

“The Holy Father asked what was to be done then. The canonical codex should be made. – I answered. Can it be done? – He asked. I answered yes, adding that it would be a long and difficult work but the Church would benefit a lot from it. He at once agreed saying if he could not complete it, his successor would. A week after his coming to the throne, Pope Pius X decided to make the canonical codex and trusted me with the execution of the work. We all know that Pius X had a lot been considering his decisions but once he decided something he would firmly stick to it.” (Cited from cardinal Gasparri’s paper read at the conference of international law of 1934.)

The work did not terminate with the death of Pius X on 20 August 1914. His successor Benedict XV was determined to carry on with it and even World War I could not deter him. Jusztinián Serédi the “co-worker with great performance” was involved in the work by cardinal Gasparri due to the express wish of Pius X. Serédi, having been exempted from his commitments in Hungary by his ordinary on 1 February 1910, returned to Rome to work in a monastery named after St. Anselmo. He writes in his memoirs about this period that he would walk in the gardens of the Vatican for one and a half hours at sunset. “Almost every day I saw His Holiness in the garden. He was very benignant and patronizing. He was interested in everything. He highly appreciated that I was sharing his fate in captivity. (The popes regarded themselves as captives of the Vatican. After 1870 the united Italian state annexed Rome and furthermore made it the capital of the country. The orderless conditions lasted until the concordat of Lateran following the end of World War I: The concordat signed in the palace of Lateran by the head of the Catholic Church and the state of Italy on 11 February 1929 recognized the independence of Vatican State who, in return, recognized Rome as the Capital City of Italy.)

When Italy’s neutrality ceased and she entered the world war, all the citizens of the Central Powers left Rome. Serédi pretending as if nothing had happened kept on working industriously. Then on 19 May cardinal Gasparri’s car stopped in front of the Anselmianum. He wanted to see Serédi promptly. It was nothing particular as such things had happened many times before. That time, however, he did not mean to discuss legal problems with his co-worker walking in the garden. When Serédi arrived Without wasting time

with introductory remarks he said: "Collect your clothes, underwear and all the things you need as quickly as you can and come with me at once!" Needless to say, the monk's clothes, the underwear and the other small necessities of everyday life did not constitute much luggage. So the packing was done in no time and Serédi with a couple of bags was soon standing in front of the cardinal, who got into his car, offered the seat next to him to Serédi and his luggage, and told his driver to go "Al Vaticano". The following three years of confinement, – it is my firm belief that it was also a divine operation in history – he lived together with three following popes (Pius XI, Pius XII and Paul VI) among the walls of the Vatican. Mgr. Achille Ratti, the successor of Benedict XV then worked as the superintendent of the library. After the war, he spent a short period in Warsaw as nuncio he became cardinal of Milan and on 6 February 1922 was elected pope choosing the name Pius XI. He never forgot his walks under the fresco map of Hungary on the ceiling of the corridor on the third floor with Jusztinián Serédi which read: "Ungaria [...] praestans agri fertilitate, auri copia, virorum fortitudine, a christianis regibus 30 perpetua successione possessa." And when as pope he saw the pilgrims, Serédi was often called to translate his words. After an audience Pius XI with a smile so uncharacteristic of him addressed Serédi acting as interpreter: "Is it not funny that the other day when I had visitors from Czechoslovakia you interpreted my words into Hungarian and you did the same with the delegates from Yugoslavia? Now I have had pilgrims from Romania and you again translated my words into Hungarian. Do they all speak Hungarian there?"

His opinion was very much similar to his predecessor. His words clearly suggest that not only did he recognize the wrongfulness of the peace-treaties following World War I but also understood that their injustice would foster the roots of a new war.

Pius XI then on 30 November 1927 appoints Serédi archbishop of Esztergom and after that makes him cardinal. It is also him who assigns August Hlond, one of the greatest characters in the history of the Catholic Church of Poland, cardinal. The story goes that bishop Hlond was asked to come to Rome because the Pope wanted his advice on the assignment of the most competent person to be made Primate of Poland. The bishop modestly and enthusiastically enumerated all the possible Bishop-candidates describing and emphasising their outstanding capacities both as humans and members of the church but made no mention of himself. The Pope less than in one and a half hours got bored with the fencing and Hlond's exaggerated self-effacement and said: "Will your eminence stop at once?" Bishop Hlond was taken aback. He was not, as far as he knew, a Cardinal. He modestly corrected the mistake the pope presumably had made. Then Pius XI burst into laughter: "You saint, don't be so humble! Anyway, I don't think the pope is expected to make mistakes!" Then he added: "Your Eminence, are the new Pri-

mate of Poland and the Archbishop of Poznań-Gniezno. Your excellent executive ability and work is needed even more there." The documents of assignment were handed over to him on the same day, 24 June 1926 but as he had no time to wait for the Cardinal's hat to be made, he received the tenure of cardinal only a year later. His raising to the altar of God is in progress, he has been serving his Lord since 1992.

It was not then, however, that the friendship between the Hungarian and Polish exarches started. The friar from Salez finished his secondary school in Lemberg then belonging to the Austro-Hungarian Empire and had been respected as honorary Hungarian. The two of them were introduced to each other by Achille Ratti, when they often met in Vienna. August Hlond acted as the organizer of the Hungarian-Bayer-Austrian Province of Salezians and as its leader became member of the Hungarian Conference of Bishops.

Hlond, like Woiciech Topoliński and St Maximilian Kolbe, received his doctoral degree from Gregorian University of Rome.

I see the act of God in the way the friendships, connections were made and then developed to have a determining impact on the lives of the quarter of a million including fifteen thousand Jewish refugees from Poland during World War II. Those friendships constituted the keystones of the secret and silent diplomacy of Pius XII during World War II. It was due to Woiciech Topoliński's role in that diplomacy, that, according to the testimony of the memorial tablet resulted in his martyrdom. They are complex, yet clear. So complex, yet so clear they are that it is not at all difficult to see that they are not mere results of series of coincidences moreover if one ploughs through the labyrinth of evidences, they will soon realize that the chain of events could simply not have been arranged by human minds. Ubi arcano Dei reads the title of the encyclical of 23 December 1922 by Pius XI and its sub-head is Pax Christi in Regno Christi. The fruits of the Actio Catholica founded by him, which was an achievement impossible without divine assistance, became ripe for execution in the ecclesiastical policies of Pius XII.

On Thursday 2 March 1939, shortly after 6 o'clock in the evening, Camillo Caccia Dominioni the Dean of Cardinals announced the much expected news to the people, crowded among the Colonnade of San Pietro in the Vatican, from the balcony of the Cathedral: "I announce great news! We have our new pope his eminence Eugenio Pacelli, who has chosen the name of Pius XII."

Eugenio Pacelli won the third voting round of the conclave lasting shorter than twenty-four hours, who had been secretary of state in the previous administration of Pius XI. At 11 o'clock the next morning the tribute of the Cardinals, his former associates, was celebrated in Sistine Chapel. After the tribute the Pope in his allocution addressed not only the Princes of the Church gathered to honour him but the whole world. He greeted the priests, monks and believers of

the Church as well as every human especially the non-Catholics. The Pope expressed his wish for peace to everyone.

“It is peace our predecessor with golden memories had been praying for so ardently, had encouraged people to strive for and had sacrificed and offered his life to God to restore understanding among the people. Moreover, in these worrisome times when so many difficulties block peace so much desired by everyone, we humbly pray to God for the responsible leaders of the countries carrying the cumbersome burden and privilege of welfare and development of the nations.” Since the very first day of his apostleship Pius XII had shown that he would carry on with the task of defending world peace determined by his predecessor.

He wanted all members of the Church to take part in his Apostolic mission. In his Encyclical entitled *Mystici Corporis Christi* of 29 June 1943 outlining the mystery of the Church he called the believers to make a deeper unity with Christ, the head of the Church and one another.

During World War II *Corpus Christi* truly symbolized both the Clergy and the whole Christianity. He expressed his admiration and sympathy for “Poland fighting heroically” and called the Polish people for endurance in the noble fight. The Hungarian Government generously contributed to the legate’s travel expenses. On his way he was always escorted by a real convoy of official automobiles ordered by the government to follow him. Besides the moral support the nunciature effectively helped the Polish Office of Chaplaincy and the catering to the Polish youth in Hungary. In 1943 the Polish Office of Chaplaincy received 60.000 Hungarian pengős through the legate from the Apostolic See excluding the five thousand Bibles distributed among the Poles in the same year. As a side-effect of his visits to the country, Angelo Rotta could better understand the burdens loaded on Hungarian society by the war. Since then not only had he respected the Hungarians, volunteers dealing with the affairs of the refugees, but he became a true ally of the Hungarian Government seeking solution to the refugee-problem.

He was made familiar with the case of the Jewish refugees from Poland allotted with false documents in Vác and other settlements and he did his best to lessen their sufferings.

It is also worthy of attention that the legate’s visits were always enthusiastically welcomed by local priests regardless of their denominational differences due to their Catholic, Protestant or other faiths. That was a unique phenomenon because the Hungarian society of that time was rather sharply divided by denominational differences of Churches and disturbances were not at all unusual. The handling of the Polish affair, however, crossed borders and almost achieved harmony between the Churches with different theology. Henryk Slawik may have made the statement that “What a pity that Hungarians are unable to love each other as much as they love us regardless of any ecclesiastical segregation”. Those are words of deep insight into the nature of the soul of Hungarians.

As a result of the positive attitude of the Protestant Churches in Hungary, in 1943, Nils Ehenström, the evangelist priest and teacher of theology in Sweden, the secretary of the World Council of the Protestant Churches visited the refugee-camps of Poles in Hungary and published his positive experiences in the clerical press. Besides the Protestant Churches other faiths in Hungary also took their share in dealing with the Poles. Pál Halmágyi mentions that in Magyarcsanád the Romanian and the Serbian Orthodox priest together with Protestant minister organized the Pole’s Christmas celebration and presented gifts. When according to reliable information prompt help was necessary to save the refugees from further persecution, Serédi was always ready to help. So bishop Radonski was able to flee in good time. His successor, Piotr Feliks the Franciscan friar of Wilk-Witoslawsk, also an army major, had close contacts with Serédi, regularly reporting to him on the functioning of the Polish Office of Chaplaincy. When he was also arrested on 26 August 1941, through Serédi’s mediation he was let to go free and he at once visited the Hungarian Primate. Unfortunately he was arrested again on 9 October because, as Serédi put it the Polish Franciscan friar army major had not kept to his parole orders. He was able to escape through Angelo Rotta’s mediation again and take over leadership of the office of chaplaincy. After the Hungarian Nazis came to power even Jusztinián Serédi was unable to block the deportation of the arrested and imprisoned Polish priests. Quite a few of them suffered martyrdom in the Nazi concentration camps. At that time Serédi defended the Polish priests by providing them with certificates that they were serving the Hungarian Church. Many of them escaped deportation that way. On 24 November 1944 (4 months before his death) he mediated with the Hungarian Nazis to let the Polish priests go free.

The merciless game of fate is reflected in the fact that after he had laid Jusztinián Serédi to eternal rest on 2 April 1945 Nuntius Angelo Rotta was expelled from Hungary by the communist authorities. He left the country on 6 April.” (*Magyar szemle online September 2007*)

Like Benedict XV during World War I, Pius XII also asked the belligerents to ask themselves “Does the war – or can such a war – correspond to national interests, can it be rational or justified confronted with Christian or just human conscience?” The pope demanded that all the belligerents at the fronts keep themselves to the law and order required by God. Contrary to that, both the British and the Americans in the dictum of Casablanca demanded unconditional surrender and underlined their claim with the terror-bombing of the cities in Germany and then in Europe.

His Holiness clearly saw that those postulations just increased sufferings and the end of the war would further be prolonged. He was concerned about the destiny of the whole mankind in trouble.

In July 1943 500 American bombers bombed Rome

despite Roosevelt's promise to the pope that they never would commit such a crime. The bombing had not even ended when he got into a car with two million Liras in sacks, all the money available in the bank of the Vatican and drove off to the scene of the bombing. "Hurry up, hurry up" – he shouted to the driver. When the car stopped, hundreds of people were shouting around them "Il Papa! Il Papa!" Besides distributing the money he administered the last sacrament.

He took over a mother's dead child and putting his arm round her he blessed her in the street in ruins. Having worked through the whole night they left for the Vatican at dawn and he dictated a letter to Roosevelt. All was in vain. On August 13, Rome again was hit by bombs when the Pope gathered his leaders and told them: – "As long as I am Pope the Vatican will never give up her neutrality."

What the public considered to be low profile and disinterest in victims actually manifested intensive activities. Despite any obstacles he stuck to his noble objectives with stiff-backed persistence. He never ceased to ask and beg. Later on John Paul II wrote to Cardinal Edward Idris Cassidy president of the committee of cultural connections with the Jews:

"To my Chief-reverend brother, Cardinal Edward Idris Cassidy:

During my apostolate I have several times commemorated the sufferings of the Jewish people in World War II with deep sorrow. The crime reported under the name Shoah will remain the indelible shame of our century close to its termination. When we are preparing for the beginning of the third millennium of Christianity, the Church is aware that the joy of the Jubilee is primarily based on the remission of sins and our rapprochement with God and fellow-creatures. That is why he keeps encouraging his sons and daughters to free their hearts and regret their sins of the past and unfaithfulness. He calls them to communicate to the Lord with humility and examine their responsibility for the evils of our days.

It is my expressed hope that the document called We Remember: Considerations about Shoah made under your leadership by the Committee of Cultural Connections with the Jews will really help to heal the wounds caused by the misunderstandings and injustices of the past. I wish the commemoration effectively helped to shape a future in which the unspeakable evil of Shoah could never happen again. May the Lord of history foster the ambitions of Catholics, Jews and all the people of goodwill to labour on the shaping of a new world based on the true respect of the lives and dignity of humans as God made us all to his resemblance.

Vatican, 12 March 1998

Pope John Paul II"

Was there more to be done? He could do a lot through the activities of the Office of the Secretary of the Papal State brought about by Pius XI. While the public thought that the

Pope was seemingly silent, its Secretariat was laying siege to legates and papal delegates in Slovakia, Croatia, Romania and Hungary forcing them to mediate with state leaders and episcopal boards to foster helping campaigns, the effectiveness of which was recognized by repeated thanks on behalf of Jewish organizations. Its numerical value a historian in Israel, Pinchas Lapide, dared to estimate as many as eight hundred and fifty thousand people saved.

To achieve a sober conclusion reflecting reality, I wish to refer to the lecture of my self-assured Jewish friend, Professor László Ferenczi to get the best of an argument: "Firstly referring to the encyclical letter of the pope called We Remember: Considerations about Shoah determining the present conference I consider it utterly fundamental – says the professor – that the Vatican and Israel State established diplomatic relations in 1993, which is to me the most important event in the past two thousand years, the official recognition of the existence and coequality of the living Jewish nation. The encyclical is one of its spiritual consequences even if direct cause-effect relations can perhaps not be detected. Secondly: I consider the position of Moshe Sharett and Golda Meir, the two leading characters of Zionism on the question of the activities of Pope Pius XII during the war an authentic evaluation. They both expressed their sincere and warm thanks, the former in April 1945 and the latter after the pope's death, for the safeguarding of the misfortunate Jews. I know that many have criticized the pope especially since 1960 because he did not raise his voice for the Jews. As a comparatist, however, I cannot forget that he did not do much openly on behalf of the Poles or the Serbs either, which is often forgotten. Pius XII had determined on a silent and secret diplomacy and, although I do not know his motivations, I do not think he could have done anything else in the given situation, after the fall of Paris and Kiev. The ones who criticize him either by hypocrisy, witch-hunt or to hide their own responsibility tend to attribute almost supernatural powers to him."

On the occasion of the death of Pius XII the Washington Jewish Post wrote the following: "Nobody helped the Jews in the hour of their worst tragedy as much as the pope did." Many blame him, though it was the British and the Americans who forcing the demand of unconditional surrender prolonged the war, and increased the number of the victims.

The contemporaries have asked and so have I, in the course of my work, "why does the one whose words are obeyed by the dead won't allow the stone obey him, too?"

Perhaps to make mankind understand for ever, that to raise the dead is the achievement of God Almighty but humans must always be ready to hear and obey to remove the stone.

That is what twentieth century Christians did. So did the Catholic Church lead by the popes living the lives of saints. De Gaulle's words concern all of them: "Pius XII had a perspective far beyond the capacity of humans, their enter-

prises or quarrels.”

We, of course, who are living in history and have managed to survive one or two difficulties can only rely on our common sense: In Kelemen Didák of the 18th century we can see the patriot acting against the destruction of his “nation at the edge of its grave”, who wanted to repopulate the lands devastated in the cataclysm of the Turkish invasion with churches and schools and cured the people hit by epidemics. With Topoliński of the 20th century we mourn the self-conscious delegate busying himself about the raising of the predecessors similar to him to the altar of God who at the beginning of the destruction of the world started to organize the escape of the refugees and became the organizer of life-saving activities of Slaves of God. Nevertheless, if we understand the metaphysics of the warning of De Gaulle, we must count on the gracious monk living in the heroes of history who fulfilling his historic commitments with a call so dear to God. He tried to construct the mental aura of his fellow humans, to lead the stray-back to God in the old times whereas his later fellows, Queen Kinga, or her monk-predecessors like Kelemen Didák for whom the earthly appreciation is guaranteed in the reflection of their certain unearthly sacredness. In their case there is no division between their historic call, earthly commitment and their spiritual vocation reflecting in after-life. They both became the earthly heroes of a nation, Hungarian and Polish that at the same time fulfilling their commitments probably as consummators of their own fate of holiness. They left us the example of holiness of life or martyrdom in our memory. They shared the common human fate as part of their unworldly happiness and during their lives they lived in a spiritual medium which already gave the divine aura to their earthly existence. Reviving their memory, following the story of their lives, finding the data for documenting I wish make it clear that being the heroes of earthly existence they could have been the eternal examples of the forms of existence in God as well setting examples among the struggles of our everyday lives and becoming spiritual leaders in the path-finding of our God-seeking souls.

Translation by Levente Lénárt

Az Értől az Óceánig
Egy asszony élete egy tragikus korban

ORMAY GABRIELLA
AZ ÉRTŐL AZ ÓCEÁNIG

Egy Erdélyben született fiatalasszonyról szól a könyv, aki mint önkéntes ápolónő végigéli a II. világháború viszontagságait.

Postaköltséggel CA\$15.00
Postaköltség nélkül CA\$12.00
5 Concorde Pl. Suite #3301, Toronto, ON
M3C 3M8 Canada

VAS ISTVÁN

MIKOR A RÓZSÁK NYÍLNI KEZDTEK

Emlékszel? amikor a rózsák nyílni kezdtek,
Már nem voltunk fiatalok –
Házunk körül virágzó sírkeresztek,
Szívünkben sok friss halott.
Tudtuk, hogy a boldogság lopott jószág,
Akkor is, ha férj-feleség
Nézi, hogy bomlanak bokron a babarózsák,
Fogják egymás kezét.
Sok hajszálad lett ősz éppen abban az évben –
Emlékszel? volt is oka.
De ami fekete maradt, még feketébben
Ragyogott, mint valaha.
Szemedbe, a töretlen csodájú, vad tükörbe
Tört fényeket rejtett a rémület,
És zavarosabb lett tiszta, haragos zöldje
S attól lett édesebb.
Ujjongó áhítattal ébredtünk reggelente,
Te a kertre, én terád –
Ez az öreg nyarunk szelíden betemette
Velencét s Angliát.
Mint furcsa ráadást vagy veszélyes messzeséget
Kezdtük nézni a holnapot –
Ez volt az a nyár, mikor a tél szele szíved
Koszorújába kapott.
Volt vidámabb nyarunk s merészebb azelőtt,
De emlékszel? ez volt a legszebb.
Némán kertünkbe hajoltak a szomszéd temetők,
Mikor a rózsák nyílni kezdtek.

Simona B.: Le Reflet, oil in canvas

„Nádasy történetei apró kis semmiségek, vagy éppen a mihozzánk bekopogtató világ általunk is ismert nagyságainak emberi vonásai - vagyis minden - minden, amiről egyszerre álmódzik a kamaszfiú és leány, és a kádári borzalomba beleiszonyodó, itthon maradó magyar. Nádasyknak megadatott mindaz, amiről mi csak álmództunk - és ő mégsem bolondult bele. Egy az örök magyar emigrációból - és egy a kevesekből, aki több lett mindettől, miközben megőrizte önmagát. Nádasy Borbála első kötete a régi Magyarországról szól. Ez a második kötet meg a világról, illetve egy fenét! Ez szól csak igazán Magyarországról, az örök magyarságról. A hazáról - ami ott van, a magasban”.

Bayer Zsolt

AKINEK MINDIG NAGY KALAND VOLT MAGYARNAK LENNI - DE SZENT GYÖNYÖRŰSÉG IS GRÓF NÁDASY BORBÁLA KÖNYVEI

„Nádasy Borbála nem a grófkisasszonyok szokványos „szürke” hétköznapijait élte. Talán, ha egy másik korban születik. Ő nem sokáig élvezhette az arisztokratáknak kijáró tiszteletet és megbecsülést. Kalandos életét három kötetben örökítette meg. Az első kötet: Zabolni szabad 18 éves koráig, a második: A szabadság zaga 30 éves koráig és a harmadik Maradni szabad 60 éves koráig követi végig az eseményeket. Hihetetlen akaraterőről, pozitív gondolkodásmódról, az élet szeretetéről és a saját nemzetéhez való ragaszkodásról győz meg minket, amellet humorosan, olvasmányosan ír. A visszaemlékezést családi fényképek is kiegészítik.

Túléli a családja tönkretételét, emelt fővel veszi tudomásul, hogy anyja, a grófnő takarítani kényszerül, ő pedig Honthy Hanna öltöztetője lesz az „új helyzetnek” köszönhetően. Az '56-os forradalom alatt Budapesten él, szemtanúja az eseményeknek, majd 17 évesen Ausztriába menekül, nem lévén más kiút. Beilleszkedik az új hazájába, találkozik mindig jószándékú segítőkkel, színművészetet tanul, és ünnepelt filmsztár lesz. De mindennek hátat fordít a szerelem miatt, és Franciaországban telepszik le. Imádott szüleit 8 évig nem látja, ez és a honvágy okozza számára a mindennapi gondokat. Férje elhagyja, „padlóra” kerül, de ismét talpra áll. Ahogy az egy grófnőhöz illik. Hullamosó, pénztáros egy lemezboltban, pincérnő... A második férjével mai napig boldogan él. Szülei is kiköltöznek, de apja, a gróf belerokkan az emigrációba.

Évekig nem mehetnek haza. Amikor végre hazamehet, már van egy nagyobb meg egy kisebb fia, mindenüket elvették, de ráadásul tönkre is tették a birtokot, a kúriát, ahol éltek. Mégis találkozik ismerősökkel. 39 évesen balett-oktató lesz.

Az emigrációban mindig gondot fordított arra, hogy más nemzet megismerje a magyart a gulyáson túl is. Hihetetlen szenvedéllyel védte a saját nemzetét. Csodálhatjuk tartásosságát és kitartását, humorérzékét, írásai nyomán bepillantást nyerhetünk egy vérbeli arisztokrata életébe, viselkedésébe, gondolkodásmódjába.

Nádasy Borbála szavaival: „Magyarnak lenni számomra mindig nagy kaland volt. Úgy éreztem, ezt szabtam a sors, így lehetek hasznos tagja egy közösségnek. Itthon is, és kint is. A küldetés számomra az volt, hogy a kultúrán keresztül megismertessem más népekkel a Kárpát-medence magyarságát, értékeit, valamint a szabadságharc igazságát. Ez sokszor nehéz volt, mivel a „művelt Nyugaton” gyakran teljes értetlenséggel álltam szemben. Mindig úgy éreztem, hogy a származásom kötelez. Már gyerekkoromban arra tanítottak bennünket, hogy nekünk többet kell nyújtani, mert az őseink iránti tisztelet ezt követeli.” (forrás: www.konyv7.hu)

Lebilincselő olvasmány -nagyszerű karácsonyi ajándék!- lehet mai nagymamáknak, akik azokban az időkben töltötték fiatalságukat, azoknak, akik ugyanúgy menekülni kényszerültek, mint ő, és a fiatalabb nemzedék számára is, mert megismerkedhetnek egy még „kézzelfogható” korszakkal; Borbála élete és szavai útmutatóként szolgálhatnak a nehézségek leküzdéséhez...

Nádasy Borbála ma is gyakran jár Budapestre, főleg író-olvasó találkozókra. Közönsége imádja. Azt mondják róla, hihetetlen pozitív kisugárással bír.”

*Nemzetikonyvesblog.hu / GR. NÁDASY BORBÁLA:
A szabadság zaga*

GRÓF NÁDASDY BORBÁLA

A SZABADSÁG ZAGA¹

(Részlet)

Egy délután a Mariahilfer strassén talákoztam Kőváry Gyulával (ő konferálta Honthy Hannát a vidéki esztrádműsorokon, én meg öltöztettem). Gyuri mindig jó barátom volt, és sokat segített abban, hogy Honthy elviseljem. Kiderült, hogy ők is disszidáltak híres kabarészínész apjával, Kőváry Györggyel, anyjával, Ádám Éva néven szereplő színésznő feleségével és a kisfiúkkal. A bérház bejárati kapuján, amely előtt találkoztunk, egy tábla hirdette: "Ungarische Künstler hilfe." Gyuri ennek volt az ügyvezető igazgatója. Mondta, menjek fel, és beszéljünk. Ennek az irdának az volt a hivatása, hogy magyar emigráns művészeknek munkát találjon. Gyuri megkérdezte, még mindig színésznő akarok-e lenni. Mondtam, persze, de itt? A nyelvet sem beszélem, meg egyáltalán hogy...? Erre ő felpattant, és azt mondta: "Gyere, elviszlek valahova."

Felrohant velem a második emeletre, és ott egy elegáns irodában bemutatott egy Gino Wimmer nevezetű úrnak. Gino a Cosmopolitan produkció egyik művészeti tanácsadója volt. Sötét hajú, nem túl csinos, de élénk és udvarias, azonkívül jó humorú férfi, aki alaposan szemügyre vett engem. Gyurival németül beszéltek, amiből én ugyan egy szót sem értettem, de azért élénken helyeseltem. A Cosmopolfilm akkoriban lett híres, mivel at *Utolsó híd* (Die Last Brücke) című filmje Oscar-díjat kapott. Ez volt az első film, amelyet készítették, és rögtön ilyen siker! Doktor Polcterer, Gino unokatestvére - számos malom tulajdonosa - volt az igazgatója, azonkívül a Wiener Kurir is az övé volt. Hihetetlen, hogy milyen fiatalon csináltak karriert! Harmincöt, harminchat évesen. Az oroszok is csak egy éve hagyták el az országot, de már pezsgett az élet. Innen pár száz kilométerre pedig a sivár kétségbeesés és a megtorlás a vasfüggöny árnyékában.

Már másnap statisztálhattam egy filmben...

...és egy hétre rá próbafelvételt készítettek velem.

Rosenhügel filmstúdió. Bécsen kívül esik. Olyan, mint Pesten a Hungaria filmgyár. Ernst Marischka éppen akkor fejezte be, azt hiszem a harmadik Sissi-filmjét, Romy Schneiderrel. Már nem tudom, melyik filmben statisztáltam, mi volt a film címe, és azt sem, hogy értem oda, de biztos autóval vagy busszal... Nagyon boldog voltam, mert egész jól fizettek, azonkívül kaptam egy sötét szoknyát és egy mintás fehér blúzt. Több járókelővel együtt valami utcai díszletben kellett ide-oda járkálnunk. Sminkeltek, meg ebédet kaptunk...

Gino pár napra rá azt mondta, hogy kivisz a Schönbrunn melletti Park Hotelbe, ahol Münchenből érkezett filmesek keresnek egy fiatal lányt egy film főszerepére, melynek címe: *Meine schöne Mama*. Így is történt. Délben beültem Gino

kis piros Fiat 6-os autójába, amelyet később "Spuckinak", vagyis "köpésnek" kereszteltem el, mert olyan kicsi volt, és elindultunk. A nekem nagyon elegánsnak tűnő hotel szalonjában egy sarokban álló asztal mellől két vagy három úriember és egy fiatal szőke hölgy állt fel érkezésünkor. Köztük egy szürkés-ősz, nagyon jó vágású, nem túl fiatal - inkább huszártisztre, semmint filmrendezőre emlékeztető - úr (akiről később kiderült, hogy a háború előtt tényleg huszár volt Magyarországon). Magyarul szólt hozzám, s így köszöntött: "kezeit csókolom, kisasszony." Aminek nagyon megörültem, majdnem a nyakába ugrottam, de aztán arra gondoltam: "viselkedni" kell, majd felszabadultan, sokat fecsegtem meg viccelődtem, amit a többiek mosolyogva figyeltek. Ekkor már persze nem rumot, hanem habos kávéért kértem. Elmondták, hogy a már említett filmhez keresnek főszereplőt, és hogy Münchenbe kell menjek próbafelvételre a Bavaria Filmstúdióba... A próbafelvételek egy hétig tartanak, addig, amíg meg nem találják az igazit...

Jézus Máriám! De hát nekem nincs útlevélem!

Menekültstátusom van, és nincs ruhám! Egyáltalán hogy lesz ez? Ezek után egyik esemény követte a másikat. Csak kapkodtam a fejem, hogyan lehetséges mindez? Pár hónappal ezelőtt még a romokban heverő, kilátástalan Budapesten, télben és hidegben. És most itt a május, felfigyeltek rám, felöltöztettek, finom éttermekbe visznek. Újságírók hada vesz körül. Szenzáció, hogy egy tizennyolc éves lány, egy magyar menekült, akit mindamellett comtesse, karriert fog csinálni. Az egyik újságírónak ezt válaszoltam: "Ich bin eine Ungarische Frühling."

"Én egy magyar tavasz vagyok."

...Balettpedagógus lettem, és egy teljesen egyéni módszer alapján harminc évig tanítottam a konzervatóriumban. Felneveltem és megtanítottam magyarul két fiamat. 1973-ban kaptam először hazalátogató vízumot. Ugyanebben az évben meghalt az apám. Azok a helyek, ahol Párizsban annyit dolgoztam, örültem, szenvedtem - ma már nem léteznek. Az emberek is, akikkel dolgom volt, vagy eltűntek, vagy meghaltak... Derűsen gondolok arra, hogy első könyvemben, a *Zagolni szabad* címűben olyan dolgokról írtam a Magyarországon eltöltött időkről szólva, amelyeket itt senki sem hinne el... Magyaroknak lenni és maradni számomra mindig nagy kaland volt. Otthon is, itt is. A magyar költészet különben is annyi érzést, annyi szenvedélyt, szeretetet fejez ki. Én is ezzel zárnam most ezt a kötetet:

*"Én csöpp hazám! be messze vagy, be rejtett,
fény nélkül és magadba kushadó
a sors nagy árja féluton elejtett
s állsz mozdulatlan, mint a lusta tó..."*

Babits Mihály

¹Méry Ratio, 2009

IN MEMORIAM VÉGVÁRI VAZUL (1929 - 2011)

Életének 83. évében elhunyt Végvári Vazul ferences szerzetes, aki Mindszenty József bíboros sajtótitkára volt a hetvenes évek első felében a hercegprímás amerikai főpásztori útján - közölte a Ferences Sajtószolgálat ... az MTI-vel.

Mint írták, Végvári Vazult 1978-ban, mielőtt a Carter-kormány visszaadta a Szent Koronát Magyarországnak, tanácsadóként meghívták a Fehér Házba, Irányi László, a külföldi magyarok első püspöke pedig 1987-ben vikáriusává nevezte ki. A közlemény emlékeztet arra: a kedden Esztergomban elhunyt szerzetes részt vett az 1956-os szabadságharcban

A forradalom leverése után Amerikában volt lelkipásztor, majd a rendszerváltozás után hazatért. Végvári Vazul 1929-ben született Székesfehérváron, 1943 és 1945 között a pécsi hadapródiskola növendéke volt. 1948-ban belépett a ferencesekhez, Gyöngyösön volt novícius, Esztergomban pedig a rend hittudományi főiskoláján végezte a teológiát, ott szentelték pappá 1953-ban.

Ezután prefektus lett az esztergomi ferences internátusban, a szabadságharc idején tábori lelkész volt. A bevonuló szovjet csapatok elfogták, de sikerült kiszabadulnia, és vöröskeresztes jelvényvel Ausztriába távozott. A bécsi ferences kolostorban a menekülők lelki és szociális gondozását végezte, sokakat segített ösztöndíjhoz európai és tengerentúli egyetemekre. A Strasbourgi Forradalmi Tanács megalakulásánál küldöttként tevékenykedett.

1957-ben az Egyesült Államokba távozott, és csatlakozott az ottani magyar ferences közösséghez;

lelkipásztor és cserkészvezető volt különböző amerikai és kanadai magyar egyházközségekben. A Magyar Szabadságharcos Világszövetség társelnökévé választották, majd az ottani országos szervezet elnöke lett. 1959. november 4-én az Egyesült Nemzetek Szervezete szovjet delegációjának épületében felajánlotta, hogy hajlandó magyarországi bíróság elé állni 1956-os tevékenységéért, ha a hasonló vádak alapján kivégzésre váró magyar fiatalokat a kommunista hatóságok szabadon engedik, és átadják a Nemzetközi Vöröskeresztnek.

Végvári Vazul különböző rádióadások rendszeres szónoke és műsorvezetője volt, több verses- és novelláskötet szerzője. 1956-os tevékenységéért 1991-ben A Hazáért és Szabadságért érdemrenddel tüntették ki. 1997 áprilisában hazatelepült, életét és munkásságát több dokumentumfilm is megörökíti. 1998-ban vitézzé avatták, majd a volt politikai elítéltek és az 1956-osok szervezetei is kitüntették.

MTI/PRAE.HU

VÉGVÁRI VAZUL

Ősz

Anyám halálának évfordulóján

A Dunába nézek elmerülő szemmel, ahogy szemben a szigettel királyleányok hosszú ruháit faggató bokrok és évek közt búsán örvendő Margitot idézek.

Nagyanyám Margit volt. Anyám, az édes, is az -

A folyó nyugodt vizében akasztott tizenhármak szépen nyírt szakállú arcai vibrálnak, s a mélynek feszülve vigaszt keresgélnek bánattól rettegő halak.

Hatvan év, s egy hatodikai est óta rendre felkeresnek bánatosan-békés októberek.

A leveleit hullató őszen figyelmesen ősülő fejemet szelíden borzolja az este, míg a mai Császárfürdő otromba testén szétterül egy régből visszajáró, félszeg naplemente, aztán átlépdél az úton, s ahogy egykori otthonom gőzmozdony-füstös falaira téved, napórája téglánként araszol - elmúlt ifjúságom idejét keresve.

Emeletről lenéz a sarki ház. Ablakain nem hajol ki senki. Régi kukucsálónkon át mindig másvalaki kérdez mikor a verejtékes postás kopogtat, becsönget. Ottfelejtett csendjeimről még fölismert az alkony. De zubbonyán a sarki rendőr újabb jelvényével már aligha tart számon. A postás is tovább lép. Míg köszöntget a gangon, itt is, ott is felberreg a csengő. A hívásra már csak fakult emlékek figyelnek.

P. VÉGVÁRI VAZUL OFM

KIS ARANYOS - EMLÉKEZÉS SZABÓ LIPÓT MAGISZTER ATYÁRA

“Testvér - fordult ebéd után a közelünkben szorgoskodó rendtárshoz - kérem, menjen fel a szobámba, és hozza le a breviáriumomat. Tudja, ott a polcon...” A megszólított rövidesen vissza is tért a színes jelzőszalagok közül kikandikáló szentképekkel megszépelt imakönyvvel. “Látod, - szolt hozzám -, ezt a Szent József litániát, amit te fordítottál magyarra még annak idején, azóta minden nap elmondtam érted.”

Elképedtem. Ezt annak a néhány perccel előbbi kijelentésének igazolására mondta, hogy kisklerikus korom óta életemet Szécsény, Gyöngyös és Esztergom után túl az Óperencián is mindennapos imával kísérte. (Azalatt a 40 év alatt én is távoli emlékezésekre “csak” imákkal kommunikáltam vele... és érte.)

Most budai kolostorunk ebédlőjében - első lehetséges hazalátogatásomkor, 1988-ban - ismét egymás mellett álltunk: egykori novíciusmester és tanítványa. Különböző ájtatossággal nevelt bennünket józan Mária-tiszteletre. Tudtuk, hogy Szent Józsefnek is megkülönböztetett helye volt saját imaéletében. z 1947-48-as év volt az első, amit a szécsényi novíciátus élén ott töltött. György, Vendel, Flórián és a kínai Tomi (fr. Norbert) voltak első növendékei. Luptovics Kolos provinciális atya Gyöngyösroól hívta el őt a magiszteri szolgálatra, ezekkel a szavakkal: “Tanítsa meg őket imádkozni”. Tanquerey aszketika-misztikáját választotta tankönyvünknek. Képzésünk során a Fioretti, Celánói Tamás, a regula, keresztutak, énekes rózsafüzér, nyáron-télen hosszú séták, útszéli keresztelnél ájtatos megállások, többszólamú éneklések (én voltam a cantus magister), viccek, rendi anekdoták, nagyjaink élettörténete és viselt dolgai egy bizonyos rendben mind napirenden voltak. Szerette a fegyelmezett és aszketikus magatartást.

Lipót atya gyermekkorában csereakciók révén Belgiumban tartózkodott. Ott tanult meg franciául. Többször adott nekem “műfordításra való” verseket, írásokat. Azzal is megbízott, hogy lássam el Sacellumunk, novíciátusunk kis kápolnájában az oltár díszítését. Ilyen joga — még sokszor lámpaoltás után engedetlenül is - enyém volt a kis szentély örökmécses, virágillatos csendje. Azoknak a nagyon kedvelt éjszakai csendességeknek extázisát és gyötrődéseit részben Lipót atyának köszönhettem, még akkor is, ha alkalmanként odasúgta nekem - bölcsen! - amikor két éjszakai vándor a sötétben összetalálkoztunk: “Kis aranyos, ki fog merülni!” Többszörösen igaza lett.

Újabb, ifjú levitáknak tovább is adtam nemegyszer ezt az óvást magam is mint azóta sokat tapasztalt ember. Ennyi idő, és immár tíz évvel az ő elköltözése után még mindig fontolgatom: ha akkor neki elmondhattam volna, hogy mennyire és miért is kellett azok a hosszú éjszakai önmagam

találkái az adorémuszok közé szorítva. Nélkülük bizonyára ma nem lennék itt. Talán életben sem lennék. Tiltott éjszakai gyötrődésekben és lángolásokban az “in-investigabilis”. A Gondviselő tőlem a nagycsalád szerelmét kérte fizetségül az Isten magányos emberének szabad (?) életformájáért. A novíciátus második felében csupa mennyország lett az életem. Ott is akartam maradni a bájos Lourdes-i Mária lábánál csobogó patak mellett - még egy évig. Lipót atya mosolyogva így reagált meglepő kérésemre: “Kis aranyos - gyakran hívott bennünket így, minden effemináltság nélkül - nálunk, a rendben ilyesmi nem lehetséges. Háromszázhatvanöt nap után innen tovább kellett lépni. Ősszel már kezdődnek filozófiai-teológiai tanulmányai.” Így a többiekkel együtt, én is továbbléptem. Az egyszerű fogadalomra igen gondosan készített elő mindannyiunkat. Csodálatos belső ujjongással telt ünneppé avatta ezt a napot számomra ő és a kegyelem. A szentélyt felhúzott kapuciummal, manikába tett kézzel, mezítlábasan csattogó saruban lépegetve hagytuk el. Armand atya (házfőnökünk) éppen vette a kelyhet, hogy a következő misét megkezdje. A sekrestye előtt a folyosón letérdeltünk előtte. Magiszterünk mindannyiunk nevében még egyszer áldást kért. Ahogy Mátraverebély-Szentkút felé elindultunk, hogy ott Susányi Semjén atya (a teológián vicemagiszter) átvegyen bennünket Lipót atyától. Armand atya, amint elhaladtunk mellette, meghúzta a manikámat észrevétlenül kiemelt a sorból, és halkán csak ennyit mondott: “Aztán ha nem azt találja a rendben, amit várt, azért ne forduljon vissza. Na, siessen, nehogy lemaradjon a többiektől”. “Nem fogok” - motyogtam meglepődve.

Az egész novíciátus alatt éreztem, hogy Armand atya szemmel tart. Féltestvére, Szabó Ili (néni) édesanyám legjobb barátja volt még fehérvári diáklány korából. Persze, erről mi soha nem beszélünk. Nem lett volna a fegyelembe illő. Így, ebből elérhetően. A bennünket ezen az úton elindító magiszter, Lipót atya arca, szavai gyakran felkerestek és megtaláltak ott “túl az Óperencián” is.

A Szent Szűz és József barátsága maradjon Lipót atyával egy örökkévalóságon át.

Simona B.: Love in Provence

BÁCSALMÁSI ISTVÁN

KÖTELESSÉGRŐL SZÓLVA...

A tavalyi országgyűlési választások előtt, de még inkább az eredmények következményeként a két kormányzó párt, a Fidesz és a KDNP nyilatkozatai egy új, egy szebb, egy jobb és magyarabb korszak eljövételéről szoltak.

A magyar nép mindent megtett a maga részéről, hogy a beígért új és szebb magyar kor építése megindulhasson. A kétharmados többség, amit a kormányzásra szövetkezett pártok kaptak, nemcsak az előző évtized politikájának elutasítása volt, de a keresztény magyar történelmi múlt értékes hagyományainak és egy megújult keresztény magyar jövőnek összefonását tette lehetővé.

Az 1830-as évek lelkiiségének felidézése, Széchenyi magyarságot újító mozgalmának példája, a "nemzeti ügyek" meghirdetése bizonyoság volt arra, hogy az új magyar kormány milyen történelmi múltra gondolt és miként akarta azt az új Európában megvalósítani. Széchenyi korának társadalmi előjogai helyett ma szembe kell nézni új keletű és jogtalan előnyökkel, amelyek súlyos nehézségek forrásai. Míg eszmékben, gondolatokban és tervekben nem volt nehéz új irányt találni, a kivitelezés, a megvalósítás jóval nehezebb, mert az nemcsak a magyar, de Európa és a világ politikai és gazdasági zavaraitól is függ. Ezért a gyakorlati megoldások és lehetőségek felismerése nem könnyű feladat.

Nem is beszélt senki egy könnyen elérhető jövőről. A gazdasági nehézségek, áremelkedések, termelés, a kereskedelem, a munkanélküliség, a nyugdíj és egyéb biztosítási nehézségek és követelmények megoldása, a megoldáshoz szükséges erkölcsi mértékek sajnálatos hiánya is világosan állt a reménykedő nemzet tudatában. Ennek ellenére ünnepi és bizakodó volt a hangulat: a szégyenteljes közelmúlt tíz évének bűneitől szabadult meg a magyar. De mennyi maradt meg belőlük új idők új bajainak?

Az első év az ország mögött van. Ez ok lehet otthon és külföldön is a magyar helyzet, a sikerek és a tévedések komoly elemzésére. Bizonyára nem lesz hiány ebben. Ez az írás azonban nem kísérlet a mai magyar politikai és gazdasági helyzet elemzésére. Az emigrációs távolság, a közvetlen tapasztalat hiánya és az adatok megbízhatatlansága ezt egyébként is kérdésessé tenné. Céлом elősegíteni és támogatni egy komoly magyar lelkiismeretvizsgálat elindítását, amely közel áll a 2010-ben felidézett "nemzeti ügyek" és gróf Széchenyi által elindított újító mozgalom szelleméhez. Tisztában vagyok azzal, hogy ez igen komoly cél, de bízom abban, hogy lesznek magyarok az olvasók között otthon és az ország határain kívül is, akik már gondoltak erre és lehetőségük is van a mai vezetők, pártok és a magyarság nagy részében az ilyen irányú nemzetépítést elfogadottá tenni. Annál is inkább, mert önvizsgálat mindig is alapja volt a jövő felé fordulásnak, és ma sincs kétség abban, hogy a szebb jövő építése hosszú ideig elhúzódó, komoly

munkát követel.

Az ország előtt álló nehézségek sora nem egyedüli, és nem is kizárólagosan magyar. Európa több országa hasonló vagy még nehezebben megoldható válságok és társadalmi hibák miatt forrongott és tovább is rombolja önmagát. Túl Európán, az amerikai gazdasági, politikai és társadalmi válság méretei, a még mindig tartó két háborúnak kétséges hatása és elrendezése, az "arab tavasz" különféle magyarázatai és folyamata, valamint az új erőforrások, a kínai, az indiai vagy brazil lehetőségek szokatlansága mind olyan világhelyzetre mutatnak, amihez képest a mi ismert nehézségeink emberibb méretűek. Igaz, komoly munkára kötelezünk, de önbizalmunkat is erősíthetjük, hogy képesek vagyunk azokat kellő időben és kellő módon megoldani.

Bizonyára többen látjuk úgy, hogy a kor, amiben a mai magyar élet erkölcsi és gazdasági javítása elsődleges kötelesség, magán viseli azokat a jeleket, nehézségeket és adottságokat, amelyeket múltunk egyik-másik hőskora jellemzőjének ismerünk. Így például az 1830. vagy az 1848. utáni évek magyarsága nem állhatott nagyobb feladatok előtt, mint a mai kor magyarja: belső megbékélés, a gyermekáldás vállalásával az ország erősítése, a nyelv megtisztítása az idegen, a szükségtelen és a magyar jellem megyengülését is jelző szavaktól, az új európai közösség támogatása a magyar nép emberi jogainak és gazdasági fejlődésének biztosításával, a "visegrádi közösség" népeivel való együttműködés legalább olyan fontos és bonyolult, mint a nemzetiségi kérdés volt a XIX. században, a magyar kisebbségek helyi önrendelkezési joga annyi félelmet és érzelmi ellenállást idéz elő, amit nekünk meg kell értenünk, de céltudatosan és nyugodtan tovább is kell dolgoznunk érte, le kell győzni önmagunkban, hogy, amint Széchenyi mondotta, "sokan csak mindig és más kárán akarnak gyarapodni vagy ott, ahol lehetetlen." (Hitel); súlyos feladat az is, hogy a parlamenti demokrácia követelte ellenzékét kialakítsuk, hogy megfelelően láthassa el feladatát. Itt Kanadában olyan országban élünk, ahol az ország jövőjét, történelmét, népének felemelkedését nem mindig a kormány, hanem elismerten az ellenzék formálta és döntő szerepet játszott a társadalom legérzékenyebb kérdéseiben. Erre a példára mindkét hazai politikai oldal figyelmét szeretném felhívni; jó, ha emlékeznünk arra is, hogy az uralkodási, a hatalmi láz olyan vezetőket teremt, akiknek munkáját nem a közösség többségének érdeke vezeti. Az utolsó két évszázad magyar társadalmában talán csak Széchenyi volt az egyetlen, akiben az erő, a kitartás, a meggyőződés és felkészültség összekapcsolódott alázatával. Társaiban a hasonló tulajdonság hiánya miatt az 1830-as években is "zsibbasztó körülmények között" küzdött a magyar, és a bekövetkezett forradalom megannyi hősiessége sem hozhatta meg azokat az eredményeket, amelyekért Széchenyi dolgozott. Mindezekhez tartozik még az annyszor emlegetett napi gazdagodás elindítása, ami a javulás elengedhetetlen jele. Hogyan látja a szükséges munka haladtát ma az ország népe?

Hónapokkal e cikk megírása előtt és függetlenül tőle, a Magyar Közlekedés c. folyóirat főszerkesztője, Kiss Pál, aki Bácsalmás szülötte, mint én, a maga jóvoltából és kedvességéből elküldött 23 különféle hetilapot és folyóiratot, hogy ismerkedjek a hazai mai sajtóval. Június közepső három hete volt a lapok többsége megjelenésének ideje. Heteken át mást sem csináltam, mint az internetben kiválasztott napilapokkal együtt olvastam a megküldött újságokat. Olvastam és jegyzeteket készítettem. A lapok politikai pártokhoz való elkötelezettségét figyelmen kívül hagytam, de a cikkek témáit, anyagát (kül- vagy belpolitikai, semleges, szakirányú, művészeti, gazdasági), kifejezési módját, beállítottságát (támadó, bíráló, segítő, semleges) nyelvezetét, magyarságát (használt idegen kifejezések a mondat szerves részei, vagy idézőjelben vannak, mesterkéltségek vagy utcai kifejezések), illetve a midezekben meglévő különbségeket számszerint feljegyeztem. Minden cikkel szemben ott volt az összefoglaló kérdés is: érdemes volt elolvasni? Ez az első eset, hogy jegyzeteimet használom.

Mielőtt erre térnék, szeretném megemlíteni, hogy mint mindenütt, nálunk is a média legfontosabb feladata a mindenkori kormány bírálata. Ennek biztosítására minden demokratikus országban a médiát a törvény, néhol az alkotmány is védi a kormány esetleges erőszakosságától. Ugyanakkor arról sem feledkezhetünk el, hogy a média a tőke, vagy politikai érdekközösségek hatalmába kerülhet. Ez cikkeinek őszinteségét és tájékoztatásunk igazát, hitelességét vonja kétségbe. A szükséges egyensúly biztosítása megköveteli, hogy egyéni és társadalmi feladatunk legyen a média szabadságának védelme, ugyanakkor hibáinak feltárása is

Itt most két, ide vonatkozó következtetést használok fel. Az egyik az, hogy az olvasott lapokban sajnos hiányzott olyan cikk, amelynek fő célja vagy tárgya valamilyen önvizsgálat vagy az önvizsgálat szükségének, érdemének keresése, vizsgálata lett volna. A másik pedig az, hogy míg az idegen kifejezések szerelmesei elég kevés új idegen szót tanultak, azokat cikkeikben sokszor ismételték, viszont sok szép és jobb magyar kifejezést felejtettek. Az ilyen üzlet nem használhat senkinek. Mindent összevetve, nem lehet sok kétség az iránt, hogy az otthon és a körülöttünk történő események, az eseményekkel szembeni magatartásunk önbírálata, önvizsgálata időszerű. Csak a miniszterelnök megnyilatkozásaiban láttunk példát az önvizgálatra. Tudjuk, hogy a parlamenti rendszerben a kormány, a kormányzó pártok és az ellenzék együttese hoz törvényeket, jelöl útírányt és adja alapját a kormány végrehajtó munkájának. Az ellenzéki bírálatok jogosultságát az általuk javasolt jobb törvények adhatják meg. Az önvizsgálat tehát egy, mindenki jövőjét érintő része a nemzet fejlődését célzó munkáknak. Mindent összevetve: a magyar nép sorsának alakulása adja meg az ellenzék munkájának arculatát is. Itt bizonyosodik be, hogy az ellenzéki pártvezetőség megérti-e a maga feladatát. Milyen adataink vannak erre nézve?

- A magyar nép sorsa, sorsának alakulása adja meg a kormányzó pártok képességének, bölcsességének elismerését. Itt bizonyosodik be, hogy a helyes és jó pártvezetés soha sem a kizárására, de mindig az értékes, segítő kész javaslatok összegyűjtésére törekszik. Milyen adataink vannak erre nézve?

- A magyar nép sorsa, sorsának alakulása adja meg a kormány nyíltságának, őszinteségének és kormányzó erejének bizonyosságát, hibáinak és tévedéseinek beismerésével. Itt bizonyosodik be, hogy a kormány és a nép között őszinte, nyílt és bizalomra épített viszony lehetséges. Milyen adataink vannak erre nézve?

- A magyar nép sorsa, sorsának alakulása adja meg az országgyűlés, az országgyűlési képviselők érdemeit, hogy képesek-e megadni az ország népének az elsőséget, amiért őket megválasztották. Itt bizonyosodik be a képviselők munkájának valódi értéke. Milyen adataink vannak erre nézve?

- A magyar nép sorsa, sorsának alakulása adja meg a nép odaadásának, akaratának, építő munkájának és kitartásának végső bizonyítékát. Itt lesz valósággá a kormány és a kormányzottak egysége és a szebb holnapok lehetősége. Milyen adataink vannak erre nézve?

A magyar nép szerepe Közép Európa területén mindig jelentős volt, és e szerepet alázattal és történelmi magabiztonsággal éppen úgy képes ma is vállalni és végezni.

the coffee mill

MAGYAR ÉS EURÓPAI ÉTELEK

A LEGFINOMABB BÉCSI SZELET,
GULYÁSLEVES, BORJÚPAPRIKÁS GALUSKÁVAL
NAGY SALÁTA- ÉS SZENDVICSVÁLASZTÉK
LIKÖRENGEDÉLLEL RENDELKEZÜNK
48. ÉVE ÁLLUNK VENDÉGEINK
RENDELKEZÉSÉRE!

Minden nap nyitva
d. e. 10-től este 11-ig
Pénteken és szombaton este 12-ig
99 Yorkville Ave., Toronto, ON
416-920-2108

Élőzene minden péntek, szombat és
vasárnap este

BESZÉLGETÉS RAFFAY ERNŐ PROFESSZORRAL ÉS KOLTAY GÁBOR FILMRENDEZŐVEL

- Hadd kérdezzük meg, kik hívták meg Önöket a kanadai 56-os emlékezősekre?

- **Raffay Ernő:** Ottawai és torontói magyarok kértek fel arra, hogy az 1956-os forradalom 55. évfordulóján beszédet mondjak néhány városban. Ráadásul Pordány László nagykövet úrhoz régi személyes kapcsolat fűz, hiszen a rendszerváltás idején Szegeden együtt alakítottuk az MDF városi szervezetét és a magunk módján az elmúlt két évtizedben folyamatosan kivettük részünket a közéletből. A nagykövet úr akkor a szegedi egyetem angol tanszékének oktatója volt, magam is ebben az intézményben tanítottam.

- **Koltay Gábor:** Idén augusztusban jártam először Kanadában, amikor a Torontói Magyar Kultúrközpont meghívására Szent István királyunk ünnepén találkozhattam a diaszpórában élő magyarsággal, és mondtam beszédeket, nagyjából ugyanezekben a városokban. Ekkor merült fel a gondolat, hogy októberben az alkalomra összeállított és rendezett produkciót hozzunk ki, amely érzelmileg is átélhetővé teszi az évfordulót, és lehetőleg minél nagyobb létszámú közönséghez juttat el fontos gondolatokat...

- Az ünnepi megemlékezésen mi a felkért szónok kanadai magyarságnak szánt üzenete?

- **Raffay E.:** Természetesen szeretném megidézni az 56-os hősök legfontosabb törekvéseinek igazságát és tisztelegni példamutató áldozatvállalásuk előtt. Különösképpen fontos ez abban az országban, ahová több mint 40 ezer menekült érkezett, és amely meghatóan empatikus módon igyekezett megteremteni annak a lehetőségét, hogy a magyarok megtalálják boldogulásukat, és hasznos állampolgáraivá válhassanak ennek a tiszteletreméltó, befogadó új hazának. Legfőképpen pedig arról szeretnék beszélni, hogy a XX. század legutolsó rendszerváltását követő két évtized után is meg kell állapítanunk, hogy az 56-os forradalom legfontosabb célkitűzései még mindig nem valósultak meg teljesen. Az akkori események legfontosabb üzenete a mának, hogy csak akkor lehetünk méltók az egykori célokhoz, ha folyamatosan és mindent elkövetünk annak érdekében, hogy a társadalmi igazságosság, a nemzeti szuverenitás és függetlenség eszméje maradéktalanul megvalósuljon. Ebben az elmúlt húsz esztendőben, a gyakori és súlyos következményekkel járó kormányváltások miatt, bizony kevesebbet mozdultunk előre, mint korábban reméltük.

- Ön az első szabadon választott magyar kormány, az Antall-kabinet honvédelmi minisztériumának politikai államtitkára volt, aki már a rendszerváltás előtt is szinte szamizdat

formában terjedő fontos Trianon könyvek szerzőjeként vált közismertté. Szólni fog-e ezekről a kérdésekről is?

- **Raffay E.:** Nyilvánvalóan nem kerülhet meg a XX. század történéseinek egésze, hiszen minden mindennel összefügg. Most nyilvánvalóan nem Trianon a fő téma, de lesznek olyan találkozók, amikor széles publikum előtt ezekről a kérdésekről is szót válthatunk. Egyébként az Antall-kabinet nagyon sokat tett azért, hogy 45 év hazugságai és elhallgatásai után a magyar társadalom újult erővel fordulhasson a történelem őszinte és igaz feltárásának kérdései felé, és nagy kár, hogy az iszonyatos erővel és kifinomult technikákkal működő szélsőliberális szellemi támadások, szövetkezve a változásokban egyáltalán nem érdekelt, hídfoállításait évtizedek alatt sokoldalúan kiépítő liberál-bolsevik szellemi maradványokkal, sikerrel gátolta meg ezeket a törekvéseket. 1998 és 2002 között volt lehetőség ismét visszatérni a rendszerváltás legszebb eszményeihez, de ezt követően ismételen mélyrepülésbe kezdett a magyar társadalom. A tavalyi választások eredményeként 2010-ben, a második Orbán-kormány megalakulásával teremtődött meg annak a feltételrendszere, hogy a magyar társadalom végre magára találjon. Ez nem jelent mást, minthogy egy szolgáltató és szolgáló népből újra öntudatos és erős közösséggé, azaz nemzetté váljunk....

- **Koltay G.:** ...húsz év után végképp elmondható, hogy iszonyatosan nehéz együtt élni azokkal a befolyásos személyiségekkel, nehezen megváltoztatható társadalmi folyamatokkal, amelyek egy új szellemű Magyarország kialakulását megnehezítik és lehetetlenné akarják tenni a magyar történelem legértékesebb időszakaival való kontinuitás megteremtését. Ezért olyan nehéz legszentebb jelképeink, kiváltképpen a Szent Korona mai jelentéstartalmának megfogalmazása, a keresztény gyökerekre való utalás, korszerű tartalmainak újrafelfedezése, és egy sor egyéb olyan kérdés, amelyek szándékosan megosztó jellegű, súlyos szellemi konfliktusokat gerjesztenek. Az elképesztő történések öt évvel ezelőtt Budapest utcáin a világ közvéleménye előtt is bizonyították, hogy a szándékos provokációnak egyetlen igazi célja volt, olyan drámai helyzetet teremteni, amelynek segítségével a 2006-ban regnáló Gyurcsány-kormány drasztikus fellépése lehetővé vált...

- Bizonyára Önök is ismerik a kanadai újságokban és az interneten az elmúlt hetekben megjelent polémiákat, amelyek kifejezetten az Orbán-kormány ellen irányulnak. Mindezeket tetézte a közismert liberális filozófus, Tamás Gáspár Miklós egyetemi előadókörútja, valamint az 55. évfordulóhoz időzített és október 23-i dátummal közzétett "Vádirat az Orbán-kormány antidemokratikus magatartása ellen". Ezt egy újonnan alakult szervezet, a Kanadai Magyar Demokratikus Charta adta ki.

- **Raffay E.:** Várható volt, hogy egy évvel az Orbán-kormány megalakulása és a megsemmisítő politikai vereség után, mind Magyarországon, mind pedig a határainkon kívül

megindul majd az összehangolt ellentámadás. Hiszen a magyar néptől kapott kétharmados felhatalmazással élve, a választópolgárok jelentős többsége által elfogadott program végrehajtásának megkezdését követően lassan körvonalazódnak kezdenek azok a társadalmi-politikai folyamatok, amelyek Magyarország sorsának a jobbrafordulását eredményezhetik. És ez akkor is igaz, ha elképesztően nehéz gazdasági körülmények között kell mindezt megtenni. És itt nemcsak a nemzetközi pénzügyi helyzetre, szándékokra célok, hanem Magyarország totális kirablására, szétlopására és eladósítására, amely szinte emberfelettivé teszi azt a küzdelmet, amely egy nemzet sorsának jobbrafordulását célozza. Nem véletlen, hogy egy évvel ezelőtt a Magyar Országgyűlés két, szimbolikusan is mondható első törvénye a Nemzeti Együttartozás Napjáról, tehát Trianon állami emléknappá nyilvánításáról szól, a másik pedig lehetővé teszi a kettős állampolgárság intézményének bevezetését. Ez felmérhetetlen jelentőségű nemzetünk életében, hiszen példa nélküli a világtörténelemben, hogy több mint kilencven éve a magyarság kényszerűen szétszóródva él az anyaországban, a határainkon túli szomszédos országokban és a diaszpórában, tehát szerte a nagyvilágban...

- **Koltay G.:** Természetesen olvastuk a "Vádiratot", amely nyilvánvalóan az Antall- kormány támadása érdekében létrehozott és több kevesebb rendszerességgel húsz éve működő Demokratikus Charta külföldi leányszervezete, amely igyekszik a diaszpórában is fellármázni a mindenütt fellelhető visszahúzó erőket. Sajnálatos, hogy ehhez határainkon túl, adott esetben Kanadában is megtalálják azokat a személyeket, akik különböző okoknál fogva érdekeltek abban, hogy semmilyen lényeges változás ne történjen. De hát miért is lenne ez másként, hiszen a Magyarországon tapasztalható széthúzás nyomai a világban másutt is fellelhetők, minket magyarokat ilyenné tett a XX. század történelme. Persze ebbe nem törődhetünk bele, minden eszközzel folyamatosan végezni kell azt a felvilágosító munkát, amely határainkon innen és túl élő honfitársaink szemét felnyitja, tudatát megerősíti,

érdeklődését felkelti és tenniakarását mozgósítja annak érdekében, hogy képesek legyünk a mi világunkat az újralfelfedezett igaz értékek mentén újjászervezni. Egy, a nagyvilágban szétszóródott nemzetnek nagy szüksége van erre a XX. század elején. Ezért is fontos a történelem ismerete, a lényeges folyamatok feltárása, a nagy egyéniségek életútjának bemutatása, a fehér foltok eltüntetése, hiszen a magyar történelem nagy pillanataiból, így az 56-os forradalom őszinte és igaz feltárásából hitet és erőt lehet meríteni. Filmjeimmel, de ezzel a mostani kanadai körülményben bemutatott dokumentumjátékkal is ezt szeretném szolgálni.

- **Raffay E.:** Tisztelet és becsület azoknak a kanadai orgánomoknak és személyiségeknek, szervezőknek, újságíróknak és mindenkinek, akik bátran szembeszállnak ezekkel az ártó folyamatokkal. Minden jogosnak vélt kritika ellenére, rendkívül fontosnak tartom, hogy megszületett Magyarország új alkotmánya, amely szellemiségében jelentős mértékben szakít a 45 utáni évtizedek begyepesedett tendenciáival. Nagyon fontosnak tartok egy sor olyan törvényt, amely egyértelműen azt célozza, hogy a számunkra kedvezőtlen nemzetközi folyamatok ne magukkal rántsanak minket a mélybe, mint egy kikerülhetetlen örvény, hanem képesek legyünk átmenteni magunkat a nyugodtabb vizekre, azaz nemzetünk fennmaradjon, hogy valóságos tartalommal tudjuk megtölteni azt a szándékot, amelyet határok feletti nemzetegyesítésnek szoktunk mondani.

- **Koltay G.:** Nem véletlen az sem, hogy ilyen iszonyatos ösztűz zúdult arra az új médiatörvényre, amely idén került elfogadásra, s amelynek egyetlen igazi célja, hogy a parttalan és felelőtlen hazudozásnak, népbutításnak, a tömegek lealjasításának valamifajta gátat lehessen szabni. Elképesztő módon lázította fel Európa és Amerika közvéleményét az a szellemi kapcsolatrendszer, amelynek nem érdeke, hogy Magyarország magára találva új útra térjen. Heroikus küzdelem ez, amit mindannyiunknak vállalni kell. Ezért is tartom példaértékű, jelentős kiállásnak Orbán Viktor miniszterelnök strassburgi szereplését, amikor tavasszal, mondhatjuk úgy is, hogy a világ uraival szemben, bátran és öntudatosan foglalt állást a médiatörvény kapcsán, egy öntudatára ébredő kis nemzet megingathatatlan célkitűzéseivel összefüggésben. Nincs más választásunk, minthogy nekünk is mozgósítani kell mindazokat a szellemi erőket, amelyek ugyan rendelkezésre állnak, de talán még mindig bátortalanok, meg kell erősíteni és létre kell hozni azokat a szervezeteket, amelyek elkötelezett és alkalmas, felkészült emberek vezetésével képesek Magyarországon, de határainkon túl is érvényesíteni meggyőződésünket, igazságunkat. Minden jóakarátú magyar ember összefogására és tevékeny közreműködésére szükség van. Számunkra ez az egyik legfontosabb tapasztalata és ismételt felismerése mostani kanadai utunknak...

Forrás: Montreáli Magyar Krónika, interjú részlete, 2011. okt. 23.

KAPHATÓ
BÉNI NYERGES OLGA
AZ UTOLSÓ
ELŐTTI SZÓ JOGÁN

TORONTÓBAN A
PANNÓNIA KÖNYVESBOLTBAN
300 St. Clair Ave. W., Toronto, Ontario
Tel.: 416 966 5156
Magyarországon: LÍRA KÖNYVÁRUHÁZAKBAN
FÓKUSZ KÖNYVÁRUHÁZAKBAN

TÁMOGASSA A MAGYAR MŰVÉSZETET!

A Szervátiusz Alapítványt Szervátiusz Tibor szobrászművész alapította édesapja, Szervátiusz Jenő születésének 100. évfordulójára.

Együttal létrehozta a Szervátiusz Jenő díjat, azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medencében születő magyar művészetre.

A díjat a kuratórium évente adja át olyan képzőművészeknek, akik a nemzeti kultúra gyökereit felmutató, magas színvonalú művészetet hoznak létre.

A formakultúra ugyanis - a nyelv mellett - a legfontosabb identitás -megtartó erő egy nemzet életében: megmaradásuk záloga. Két éve, felváltva művészettörténész, illetve újságíró is kap alternatív Szervátiusz Jenő díjat.

Számlaszám: HU02 10300002-20609254-00003285

Szervátiusz Tiborné kuratóriumi elnök
Tel.: 06/20-338-9278

e-mail: alapitvany@szervatiusz.hu

**"A PÉNZ NEM MINDEN,
DE JÓ HA VAN"**

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag független emberek kevesebbet aggódnak a piac és az élet ingadozásai miatt. Átfogó pénzügyi tanácsadással segítünk Önnek lelki nyugalma és vagyoni biztonságga megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.
Senior Financial Consultant
390 Brant Street Suite 600,
Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

- ▶ BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- ▶ NYUGDÍJBEFEKTETÉS
- ▶ ADÓTANÁCSADÁS
- ▶ JELZÁLOGKÖLCSÖN
- ▶ BIZTOSÍTÁS*
- ▶ KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- ▶ HAGYATÉK,
- ▶ VÉGRENDELET TANÁCSOK
- ▶ BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations
* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.
Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company
** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

Cristal Opticians

Bring in your eyeglass prescription and you get free single vision plastic lenses when you purchase your frames from one of the thousands in our great selection. "Limited time offer. Some restrictions apply."

Catherine Szabó, Optician

Beszélek magyarul

Kedvezményes árak minden szemüvegre

Eye Exams Available

2643 Yonge Street, Toronto, Ontario, tel.: 416 222 8146

\$90
off of one pair

\$180
off of one pair

Kaleidoszkóp

MAGYAR
TEHETSÉGEK
BEMUTATKOZÁSÁT VÁRJA

HÁZIGAZDA: DANCS RÓZSA

JELENTKEZÉS:

rosacae@hotmail.com
Tel.: 416 491 4631

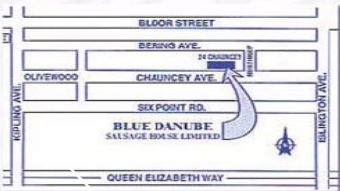

Hagyományörző Klub

BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesáruk
Finom házi sütemények
Magyar árak bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

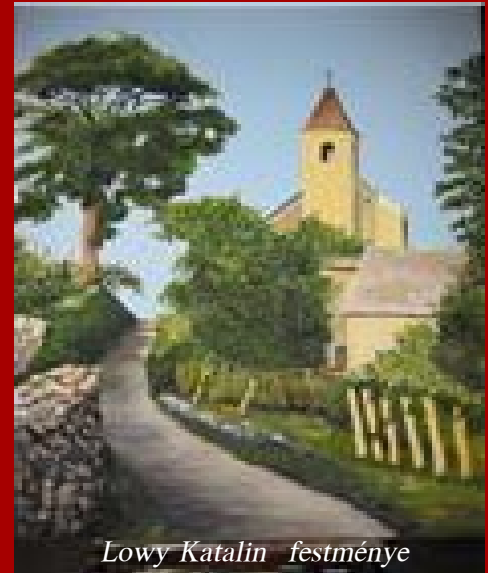
IDÉN 11 ÉVES A HUVAC!

KANADAI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETE
HUNGARIAN VISUAL ARTISTS OF CANADA

NEGYVEN MAGYAR
SZÁRMAZÁSÚ
KÉPZŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSAINKON
AZ ALKOTÁSOK
MEGVÁSÁROLHATÓK

TÁMOGASSÁK
MŰVÉSZEINKET!

Lowy Katalin festménye

ALKOTÁSAINK MEGTEKINTHETŐK AZ ÉVENTE RENDEZETT
SZÁMOS KIÁLLÍTÁSON

BŐVEBB FELVILÁGOSÍTÁS: HORTHY NÁNDOR ELNÖK: 416-485-1027
MAJTHÉNYI BARBARA TITKÁR: 416-281-8714
e-mail: info@huvac.ca

MEGJELENT
DANCS RÓZSA

VADDISZNÓK TÖRTÉK A
TÖRÖKBÚZÁT c. könyve
második, bővített kiadása
a Kairosz Kiadó gondozásában
Mevásárolható a szerzőnél
Tel.: 416 491 4631

Email: rosacae@hotmail.com
Papírkötésű: \$20 + postai költség
Keménykötésű új kiadás:
\$30 + postai költség

delta optical

A uniquely irresistible optical shoppe, which will facilitate the latest in fashionable eyewear and also provide impeccable functionality with maximum comfort.

Collections like: Theo, Beausoleil, Gold & wood, Lindberg, Face a Face, IC! Berlin, Maui Jim and more

Toronto ON Fairview Mall

tel.: 416.491.1115 - 1800 Sheppard Ave. E., M2J 5A7
fax.: 416.491.1146

Richmond Hill ON Hillcrest Mall

tel.: 905.883.1144; 9350 Yonge St. L4C 5G2
fax.: 905.883.1148

Mississauga ON Square One Mall

tel.: 905.896.4030; 100 City Centre Dr., L5B 2C9
fax.: 905.896.4031

Oakville ON

The Shoppes of the Towne Square

tel.: 905.338.3900; Unit 3, 210 Lakeshore R. E., L6J 1H8
fax.: 905.338.8054

A változás szépsége:
Légy szebb, de légy Temagad!

Become more beautiful!

**fiatalodjon Velünk
10 évet az ünnepekre!**

LÉZER KLINIKA

MEDICAL LASER CLINIC

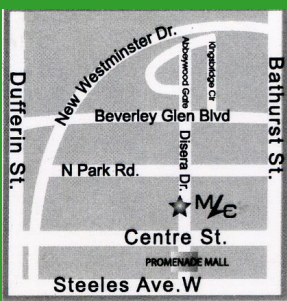
DR. DUNCA M. ZOLTÁN

**New!! Homeopathy-Herbal
Medicine**

BIZTOSÍTÓ ÁLTAL FEDEZETT ÚJ SZOLGÁLTATÁSOK
AKUPUNKTÚRA, MASSZÁZS (RMT), REIKI,
REFLEXOLÓGIA, TUNA ÉS QUIGONG KEZELÉSEK!

- ◆ UNWANTED PERMANENT LAZER HAIR REMOVAL
- ◆ ACNE TREATMENT, SKIN REJUVENATION
- ◆ MICRODERMABRASION
- ◆ VASCULAR AND PIGMENTED LESIONS (AGE/SUN SPOTS), OSZTEOPATIA, GYÓGYHARISNYA, TALPBETÉTEK, RMT
- ◆ ALPHA-BETA PEELING (SWISS MED.)
- ◆ FACIAL LIFTING, SKIN TIGHTENING
- ◆ ROSACEA, VEINS, SCARS, STRETCH MARKS
- ◆ BOTOX - \$8/ EGYSÉG: 33% KEDVEZMÉNY
- ◆ RÁNCFELTÖLTŐ INJEKCIÓ: 2-t fizet, 3-t kap
- ◆ HOMEOPATHY, HERBALMEDICINE
- ◆ ACUPUNCTURE, MASSAGE THERAPY

**MINDEN KEZELÉST, KOZMETIKAI BEAVATKOZÁST
DR. DUNCA M. ZOLTÁN VÉGEZ VAGY AZ Ő
FELÜGYELETE ALATT VÉGEZÜNK**
Nyitvatartás - Program

HÉTFŐTŐL-SZERDÁIG: 9 -17;
CSÜTÖRTÖK: 10 -20;
PÉNTEK: 9 -18; SZOMBAT: 9 - 14
Vasárnap: előzetes időpontegyeztetéssel

ELSŐ VIZSGÁLAT INGYENES, SZEMÉLYRE SZÓLÓ;
KOMPLETT KEZELÉS ESETÉN ELSŐ KEZELÉSRE 50%-OS KEDVEZMÉNY

ARTICELUITE & BODYCONTOURING

(ÚJ LÉZERES KEZELÉSI MÓDSZER)